

**HET PACT
VAN CAPELLE**

gemeente **Capelle
aan den IJssel**

Beleidskader aanpak armoede en schulden 2021-2024

Doen wat werkt

Voorwoord van wethouder Harriët Westerdijk

Zonder geldzorgen

Capellenaren zonder geldzorgen. Daar streven we naar met onze aanpak van armoede- en schuldenproblematiek. Een belangrijk onderwerp, omdat veel mensen -ook in Capelle- dagelijks zorgen hebben over hoe ze moeten rondkomen. Steeds meer is daarbij het besef dat armoede en schulden iedereen kan overkomen. Vaak door pech in het leven, zoals ziekte, werkloosheid of een scheiding. We weten ook steeds beter waarom het voor deze mensen meestal lastig is het probleem aan te pakken. De stress als gevolg van de geldzorgen houdt mensen gevangen in hun hoofd en beperkt het vermogen om te denken en actie te ondernemen. Het gevolg is nog meer onzekerheid, het gevoel niet mee te tellen en een gebrek in geloof in eigen kunnen. Natuurlijk, er zijn al eeuwenlang mensen met weinig financiële middelen en dat zal ook voorlopig nog wel blijven. Maar dit neemt niet weg dat we deze Capellenaren kansen en uitzicht moeten bieden op een toekomst zonder geldzorgen. Dit vraagt gezamenlijke inspanningen van de gemeente, onze maatschappelijke partners én van deze Capellenaren zelf.

Ingewikkeld probleem met grote gevolgen

De aanpak van armoede en schulden is een flinke opgave, omdat het een omvangrijk, ingewikkeld en lastig op te lossen vraagstuk is. 'Armoede en schulden' is meer dan een kwestie van geld. Het hangt samen met zaken als gezondheid en leefstijl, opleiding, werk(loosheid), woonsituatie, sociale contacten en veiligheid. Oorzaken en gevolgen zijn divers en met elkaar verweven. Zo vergroten werkloosheid, beperkte educatie en gezondheidsachterstanden de kans op financiële problematiek. En het werkt ook andersom. Met als gevolg minder participatie, minder goede gezondheid, minder zelfredzaamheid, sociale uitsluiting en uiteindelijk gebrek aan een zicht op beter. Dit raakt niet alleen de mensen zelf, maar ook de samenleving als geheel. Armoede- en schuldenproblematiek doet daarmee een groot beroep op de maatschappelijke ondersteuning. De aanpak van armoede en schulden is dan ook nodig om zowel de Capellenaren die direct te maken hebben met financiële problematiek te ondersteunen, als de gevolgen voor de samenleving als geheel te beperken.

Doen wat werkt

Het is de kunst het juiste beginnetje te vinden en de cirkel te doorbreken. Dit vereist een samenhangende aanpak. Het vinden en bepalen wat echt werkt voor een structurelere, duurzamere oplossing, dat is -net als voor andere gemeenten- de grote uitdaging voor de komende tijd. Oftewel, doen wat werkt! Daarbij is het van belang het taboe op hulp zoeken te doorbreken en te zorgen voor uitnodigende ondersteuning. Met daarbij als doel Capellenaren een springplank bieden die hen in staat stelt om zelf het leven vorm en inhoud te geven en aan de veerkracht te bouwen om in de toekomst tegenslagen op te kunnen vangen.

Preventie centraal

Met dit Beleidskader willen we weer een stapje verder in de goede richting zetten, gericht op de drie V's van 'liefst voorkomen, anders verhelpen en waar nodig de negatieve gevolgen van financiële problematiek verminderen'. We bouwen voort op de inzet en de resultaten van de afgelopen periode, met een verdere verschuiving richting preventie. Dit gebeurt door het verbeteren van de (financiële) basisvaardigheden van Capellenaren, eerder actie ondernemen bij beginnende schulden, aan te haken bij onderliggende oorzaken van armoede en schulden en zorgen dat medewerkers en vrijwilligers signalen van financiële problematiek bij Capellenaren herkennen en vervolgens passende informatie en ondersteuning kunnen bieden. Ook willen we meer Capellenaren blijvend uit de schulden helpen, het bereik van de inkomensondersteunende regelingen verhogen en de kanselijkheid van kinderen in gezinnen met (langdurige) financiële problemen vergroten. Vernieuwen is daarbij geen doel op zich. We willen in de aanpak vooral meer doen met wat er allemaal al in Capelle voorhanden en in ontwikkeling is. En gebruik maken van bewezen werkzame aanpakken of nieuwe elementen waar nodig.

Graag nodig ik alle maatschappelijke partners en Capellenaren uit om samen met ons een bijdrage te leveren aan de aanpak van armoede en schulden in Capelle.

Inhoud

1. Inleiding	
1.1 Aanleiding	pag. 3
1.2 Reikwijdte	pag. 3
1.3 Capelse situatie en opgave voor vervolg	pag. 3
1.4 Om welke Capellenaren gaat het?	pag. 5
1.5 Wettelijk kader en rol gemeente	pag. 8
1.6 Leeswijzer	pag. 9
1.7 Totstandkoming	pag. 9
2. Visie en aanpak	
2.1 Visie sociaal domein	pag. 10
2.2 Visie aanpak armoede en schulden	pag. 11
2.3 Aanpak met beleidslijnen	pag. 11
3. Beleidslijnen	
3.1 Versterken preventie	pag. 12
3.2 Versterken integrale aanpak van financiële problematiek	pag. 14
3.2.1 Inleiding	pag. 14
3.2.2 Samenhang in beleid en uitvoering	pag. 14
a. Verbinden aanpak laaggeletterdheid – aanpak armoede en schulden	
b. Verbinden aanpak eenzaamheid – aanpak armoede en schulden	
c. Verbinden aanpak gezondheid(sachterstanden) – aanpak armoede en schulden	
d. Integrale aanpak achterstanden kinderen	
e. Integrale uitvoering	
3.3 Versterken schuldenaanpak	pag. 27
3.4 Vergroten bereik inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die financiële zelfredzaamheid vergroten	pag. 31
4. Financieel kader	
4.1 Huidige budgetten	pag. 34
4.2 Nieuwe budgetten	pag. 34
5. Monitoring, uitvoering en verantwoording	
5.1 Meer inzicht door meten en monitoren	pag. 35
5.2 Uitvoering en verantwoording	pag. 35
Bijlage 1: Wettelijk kader schuldenbeleid	pag. 36
Bijlage 2: Inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen 2021	pag. 37
Bijlage 3: Bereik inkomensondersteunende regelingen	pag. 39

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor u ligt het *Beleidskader aanpak armoede en schulden 'Doen wat werkt', 2021-2024* (verder genoemd: Beleidskader) Dit Beleidskader is een vervolg op het *Beleidskader aanpak armoede en schulden 'Goed met geld', 2017-2020*¹. We gebruiken het Beleidskader ook om inhoud te geven aan een aantal nieuwe ontwikkelingen - zowel landelijk als lokaal- en te zorgen voor meer samenhang tussen de aanpak van financiële problematiek en andere maatschappelijke vraagstukken.

1.2 Reikwijdte

Het Beleidskader geeft de visie en hoofdlijnen weer voor de aanpak van armoede en schulden in de periode 2021-2024. De Visie sociaal domein² vormt de algemene basis van waaruit het Beleidskader is opgesteld.

Het beleid voor armoede en schulden vatten we in één beleidskader vanwege de grote samenhang van deze onderwerpen. Het Beleidskader gaat uit van de financiële kant van armoede en schulden, maar legt vanwege de raakvlakken met andere beleidsterreinen de nodige verbindingen daarmee. Gelijktijdig met het nieuwe kader voor het armoede- en schuldenbeleid zijn we aan de slag met nieuwe beleidskaders voor Werk en inkomen en Maatschappelijke ondersteuning en gezondheid, waarbij een aantal thema's is benoemd waar we de samenhangende aanpak op gaan verstevigen (gezondheidsachterstanden, jongvolwassenen en ouderen). Ook zoeken we meer afstemming met beleidsterreinen als Jeugd, Onderwijs en Welzijn.

De begrippen armoede en schulden

Armoede in een welvarend land als Nederland, waar hebben we het dan over? Armoede hangt samen met het welvaartsniveau van een samenleving in een bepaalde tijd. Armoede in Nederland in 2021 is heel iets anders dan armoede in een ontwikkelingsland of armoede in het Nederland van een eeuw geleden. In Nederland -ook in Capelle- worden 'armoede' en het armoedebeleid vooral bepaald op basis van de hoogte van het inkomen. Er zijn verschillende definities in gebruik met verschillende inkomensgrenzen. Als uitgangspunt kiezen we voor de door gemeenten meest gehanteerde inkomensgrens, namelijk 120% van het wettelijk sociaal minimum (wsm). Armoede, of beter gezegd inkomensarmoede komt dan neer op het hebben van onvoldoende geld (inkomen) voor een in Nederland minimaal geacht consumptieniveau. Er is echter ook een verband met achterstanden op andere terreinen, zoals opleiding en gezondheid. Het armoedebegrip krijgt met de toevoeging van deze aspecten een bredere invulling en is sprake van sociale armoede.

Voor schulden zijn ook verschillende definities. Wij maken bij schulden een onderscheid tussen 'betalingsachterstanden' en 'problematische schulden'. Betalingsachterstanden zijn een schuld, maar de openstaande rekeningen kunnen nog binnen afzienbare tijd worden voldaan. Bij problematische schulden zijn de betalingsachterstanden zo groot dat de betrokkenen elke maand geld te kort komen en niet binnen drie jaar hun schulden kunnen voldoen. Zonder hulp komen zij er niet uit.

1.3 Capelse situatie en opgave voor vervolg

Financiële problematiek omvangrijk

Met de meeste Capellenaren gaat het goed. Ze hebben werk, wonen fijn, hebben het naar hun zin, helpen een ander en hebben geen of weinig ondersteuning nodig. Maar er is een groep mensen met geldzorgen en die het door financiële problemen niet of nauwelijks redt. Zij komen moeilijk rond vanwege een laag (bestedbaar) inkomen of hebben schulden. De zorgen die dit oplevert, heeft grote invloed heeft op hun gezondheid en welbevinden en op de mogelijkheden om mee te kunnen doen aan het leven van alledag. In Capelle gaat het

¹ *Beleidskader aanpak armoede en schulden 'Goed met geld', 2017-2020*, raadsbesluit 27 maart 2017 (Verseon documentnummer 860858).
² *Capelle: Voor elkaar! Visie op de transformatie van het sociaal domein 2.0, 2020-2022*, raadsbesluit 16 december 2019 (Djuma documentnummer 109715).

relatief gezien om een grotere groep dan in veel andere gemeenten³. Voor deze inwoners voert de gemeente Capelle aan den IJssel samen met haar partners een actief armoede- en schuldenbeleid. Het Coalitieakkoord 2018-2022 'Met het oog op morgen' noemt armoedebestrijding en de aanpak van schulden ook als belangrijke onderwerpen.

Positieve resultaten in de afgelopen periode

Volgens de *Verantwoording Beleidskader aanpak armoede en schulden 2017-2020*⁴ heeft de aanpak van armoede en schulden in de afgelopen jaren een aantal positieve resultaten opgeleverd, zoals een verschuiving richting preventie door versterking van de vroegsignalering, een integrale aanpak van financiële problematiek in beleid en uitvoering, een bredere schuldenaanpak en een hoger bereik van inkomensondersteunende regelingen. Winstpunt is ook het steeds breder breed gedeelde inzicht, zowel bij de gemeente als de maatschappelijke partners, dat financiële problematiek als een rode draad door beleid en uitvoering binnen het sociaal domein loopt: de financiële basis van de Capellenaren moet op orde moet zijn als voorwaarde voor succesvolle ondersteuning op andere gebieden. Dit biedt een aanknopingspunt voor beleid en uitvoering voor de komende jaren.

Meer Capellenaren met financiële problematiek verwacht

Tegelijk zien we helaas ook dat het aantal Capellenaren met financiële problematiek nog steeds groot is en we een deel van deze groep onvoldoende bereiken. Bovendien heeft de economische neergang als gevolg van de coronacrisis voor een trendbreuk gezorgd: na een afname in de voorgaande jaren is het aantal Capellenaren met een laag inkomen vanaf 2020 weer aan het toenemen. In welke omvang dat zal zijn en voor hoe lang is lastig aan te geven, omdat dit vooral afhankelijk is van de ontwikkelingen rondom de coronapandemie, de ontwikkeling van de economie en het beleid van de rijksoverheid. Risicogroepen zijn zzp'ers, flexwerkers, jongeren en mensen met een arbeidsbeperking. Naar verwachting neemt ook het aantal mensen met schulden flink toe. Sommige schattingen gaan uit van een toename met 30%⁵. Zorgelijke ontwikkeling is ook de toename in de afgelopen jaren van de groep langdurige minima. Dat zijn mensen die drie jaar of langer moeten rondkomen van een laag inkomen. Andere factor van belang is de stijging van de lasten⁶ op het gebied van wonen en zorg, waardoor de bestedingsruimte minder wordt en de kans op niet kunnen rondkomen groter. Bovendien komen de kosten van de energietransitie verhoudingsgewijs meer voor rekening van de laaginkomenhuishoudens, aangeduid met de term energiearmoede⁷.

Vanuit Den Haag: meer inzet op armoede en schulden

Of we erin slagen om meer Capellenaren te helpen om financieel zelfstandig te worden en te blijven, is voor een belangrijk deel afhankelijk van het beleid van de rijksoverheid⁸. Het gaat dan zowel om aanpassing van regelgeving, als om het bevorderen van verbindingen tussen beleidsterreinen en het beschikbaar stellen van extra budget om de problematiek in onze gemeente aan te kunnen pakken. We zien in ieder geval dat 'armoede en schulden' onverminderd hoog op de politieke agenda staat in Den Haag⁹. Dit blijkt onder andere uit de grotere rol van de (rijks)overheid bij de aanpak van schulden. In 2018 heeft het de rijksoverheid de Brede aanpak schulden ingezet, waarmee beginnende financiële problemen eerder gesignaleerd moeten worden en trajecten in de schuldhulpverlening versneld. Ander belangrijk speerpunt is het terugdringen van het aantal kinderen dat opgroeit in armoede. Hiervoor is per 1 januari 2021 het kindgebonden budget verhoogd en wil het Rijk meer kinderen bereiken door de verbinding met scholen, de (jeugd)gezondheidszorg en het sociaal domein te versterken. Verder stelt het Rijk extra geld beschikbaar aan gemeenten voor de aanpak van armoede en schulden voor de periode 2020-2022¹⁰.

3 Volgens cijfers van het CBS over 2019 (CBS StatLine) is het aantal huishoudens dat ten minste 1 jaar een inkomen tot 120% wsm heeft 15% tegenover een landelijk gemiddelde van 13,2%. Volgens de Armoedemonitor 2019 had op 1 januari 2019 12,5 % van de Capelse huishoudens een inkomen tot 120% wsm.

4 *Verantwoording Beleidskader aanpak armoede en schulden 2017-2020*, collegebesluit 14 juli 2020 (Djuma documentnummer 265137).

5 *COVID-19 en schuldenproblematiek in Nederland, Onderzoek en oplossingsrichtingen voor een gezamenlijk actieplan*, Deloitte, 16 juni 2020. Door de coronapandemie groeit het aantal Nederlandse huishoudens met een schuld volgens Deloitte naar tussen de 1,5 en 2,6 miljoen in 2021. Van deze schulden is 41 procent problematisch.

6 www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-meer-dan-helpt-van-budget-op-aan-vaste-lasten/.

7 TNO, *White paper Energiearmoede en de energietransitie*, oktober 2020.

8 CPB/CBS, *Kansrijk armoedebeleid*, juni 2020.

9 Kamerbrief Intensivering armoede- en schuldenaanpak, 28 september 2020.

10 Decemercirculaire 2020.

Opgave voor de komende periode: doen wat werkt!

Dit Beleidskader geeft het beleid voor de komende jaren weer om armoede en schulden zoveel als mogelijk te voorkomen, te verhelpen en de negatieve gevolgen ervan te verminderen. Hoofddoel is het bevorderen van de financiële zelfstandigheid en veerkracht van Capellenaren, en dat zij mee kunnen (blijven) doen in de Capelse samenleving. Dit houdt in dat Capellenaren zoveel mogelijk zelfstandig hun financiële zaken op orde kunnen houden en voldoende inkomen hebben om mee te kunnen doen in de samenleving.

De grote uitdaging voor de komende tijd is de juiste dingen te doen om de financiële positie van meer Capellenaren duurzaam en structureel te verbeteren. Oftewel: Doen wat werkt! Met gebruik van goede voorbeelden van andere gemeenten en resultaten van onderzoeken naar werkzame aanpakken. Kleine stappen kunnen al een verschil maken.

Meer samenhang en transformatie sociaal domein

Voor een effectievere aanpak zijn ook meer samenhang en verbinding nodig tussen de verschillende beleidsterreinen, zoals werk en inkomen, maatschappelijke ondersteuning, gezondheid en onderwijs. Daarbij wordt aangesloten bij de uitgangspunten van de transformatie van het sociaal domein: meer maatwerk, minder escalatie naar zwaardere zorg en ondersteuning, minder zorgen en meer stimuleren, meer sturen op effectiviteit en efficiëntie en meer integraliteit. Door de aanpak van armoede en schulden meer in samenhang met andere inzet op sociaal gebied vorm te geven en meer te richten op de persoonlijke situatie en eigen mogelijkheden van Capellenaren, moet het beleid aan effectiviteit winnen.

1.4 Om welke Capellenaren gaat het?

Bij de aanpak van armoede en schulden gaat het om Capellenaren die onvoldoende kunnen meedoen in de samenleving vanwege een laag (besteedbaar) inkomen en/of problematische schulden (primaire doelgroep) of met een grote kans op een dergelijke situatie (secundaire doelgroep).

1.4.1 Capellenaren met laag inkomen

Volgens de meest recente Armoedemonitor (uit 2019) had op 1 januari 2019 12,5 % van de Capelse huishoudens een inkomen tot 120% wsm (3.885 huishoudens)¹¹. Circa 1 op de 5 kinderen behoorde tot een dergelijk laaginkomenhuishouden. Aandachtsgroepen naast 'kinderen' zijn onder meer de groeiende groep langdurige minima (inmiddels twee derde van de minimadoelgroep)¹², de toenemende groep werkende minima en huishoudens die door een levensmijlpaal (bijvoorbeeld scheiding, werkloosheid, ziekte) in financiële problemen zijn gekomen. In Oostgaarde-Noord, Middelwatering-Oost, Schenkel en Schollebaar-Zuid is het aandeel laaginkomenhuishoudens hoger dan gemiddeld in de gemeente.

1.4.2 Capellenaren met schulden

Hoeveel Capellenaren (problematische) schulden hebben kan alleen als schatting worden aangegeven. Het Rekenkameronderzoek *Niet zonder schuld, Onderzoek naar schulddienstverlening* uit 2019 noemt als cijfer 'minstens 3.080 huishoudens met problematische schulden'¹³.

Onderzoek van het CBS uit 2020¹⁴ geeft een preciezer beeld van de omvang van de doelgroep 'huishoudens met geregistreerde problematische schulden'. De meest actuele cijfers zijn van 1 januari 2018: voor Capelle gaat het om 3.910 huishoudens (12,7 % van het totaal aantal Capelse huishoudens; het landelijk gemiddelde bedraagt 8,3%, de gemeente Rotterdam staat bovenaan met 15,8%). Daarnaast hadden 1.420 huishoudens een verhoogd risico op geregistreerde schulden (3%; voor Nederland gemiddeld 2,7%). Ander relevant cijfer komt uit

¹¹ Dat is een lichte daling ten opzichte van 2016 (3.922 huishoudens/ 13,7%) en in 2014 (4.172/ minimahuishoudens). Uit: *Armoedemonitor 2019* (Djuma documentnummer 122839).

¹² Het aantal langdurige minima is vanaf 2014 gestegen van 2.169 huishoudens in 2014, 2.233 huishoudens in 2016 naar 2.613 huishoudens in 2018. Uit: *Armoedemonitor 2019*, (Djuma documentnummer 122839).

¹³ Rekenkameronderzoek 'Niet zonder schuld, Onderzoek naar schulddienstverlening', juni 2019, raadsbesluit 30 september 2019 (Djuma documentnummer 74946).

¹⁴ CBS, *Schuldenproblematiek in beeld. Huishoudens met geregistreerde problematische schulden 2015-2018*, september 2020; <https://dashboards.cbs.nl/v2/SchuldenproblematiekInBeeld/>

Nibudonderzoek naar de omvang van het aantal huishoudens met financiële problematiek over 2018¹⁵, waaruit blijkt dat 20% van de huishoudens betalingsproblemen heeft.

Overigens, de groep huishoudens met schuldenproblematiek en de groep huishoudens met een laag inkomen zijn niet dezelfde huishoudens. Huishoudens met schuldenproblematiek hebben niet allemaal een laag inkomen. Volgens de Armoedemonitor 2019 had 36% van de huishoudens met schulddienstverlening een inkomen hoger dan 120% wsm.

Achtergrondkenmerken problematische schulden¹⁶

- Problematische schulden komen relatief vaker voor bij huishoudens de leeftijdsgroep tussen de 25 en 65 jaar, personen met een niet-westerse migratieachtergrond, laagopgeleiden en huishoudens met kinderen.
- Er is een duidelijke samenhang tussen het hebben van problematische schulden en zwakkere economische positie. Huishoudens met geregistreerde problematische schulden hebben vaker een laag inkomen en inkomen uit een uitkering (met name bijstand).
- De belangrijkste inkomensbron van personen in huishoudens met geregistreerde problematische schulden is relatief vaker inkomen uit een eigen onderneming dan bij huishoudens zonder probleemschulden.
- Huishoudens met probleemschulden hebben relatief vaker te maken met geestelijke gezondheidszorg en jeugdzorg.
- Verlies van een baan en vervolgens in de bijstand komen, verdacht worden van een misdrijf, het stoppen met volgen onderwijs zonder een startkwalificatie te behalen en het uit elkaar gaan met een partner zijn levensmijlpalen met een relatief hoge kans op het ontstaan van geregistreerde problematische schulden.

Toename financiële problematiek jongeren

De afgelopen vijf jaar is landelijk het aantal jongeren tot en met 24 jaar met betalingsproblemen bijna verdubbeld. In 2015 ging het nog om 19.000 jongeren, eind 2019 was dit aantal gestegen tot 32.000¹⁷. Dat is zorgelijk, omdat schulden ervoor zorgen dat jongeren moeilijk aan hun toekomst kunnen bouwen. Ze zijn vooral bezig met het aflossen van schuld. De opleiding wordt niet afgerond en salaris gaat op aan aflossingen, wat zelfstandig worden belemmerd. Bovendien leveren schulden stress en andere gezondheidsproblemen op.

Dit beeld werd bevestigd tijdens de consultatiebijeenkomst met de gemeenteraad en maatschappelijke partners over het thema 'jongvolwassenen'¹⁸ en de focusgroepen met jongeren in december 2020. Hulpverleners en jongeren gaven aan hoe groot de gevolgen van schulden op het dagelijks leven van jongeren zijn en hoe het ten koste gaat van studie, stage, werk, sociaal netwerk, psychische en fysieke gezondheid en het zelfvertrouwen.

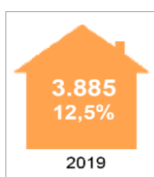
¹⁵ Nibud. *Financiële problemen 2018, Geldzaken in de praktijk 2018-2019 deel 1*, april 2019.

¹⁶ CBS, *Schuldenproblematiek in beeld. Huishoudens met geregistreerde problematische schulden 2015-2018*, september 2020; pagina 8.

¹⁷ BKR *Schulden Monitor Schulden 2019*, pagina 60.

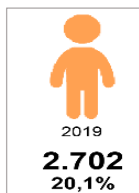
¹⁸ Werkbijeenkomst integrale thema's sociaal domein, Deelsessie 'kwetsbare jongvolwassenen, Capelle aan den IJssel 8 december 2020.

De doelgroep in cijfers (2019)¹⁹

Laaginkomenhuishoudens (inkomen tot 120% wsm)

31.115 huishoudens (alle huishoudens)
3.885 (12,5%) laaginkomenhuishoudens
2.613 (8,4%) langdurig laaginkomenhuishoudens

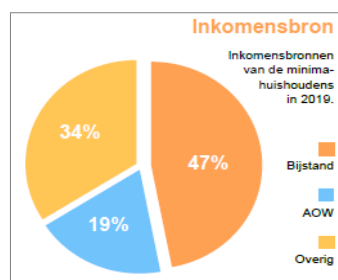

Kinderen in laaginkomenhuishoudens

13.473 kinderen (totaal)
2.702 (20,1%) behorend tot laaginkomenhuishouden
1.559 kinderen behorend tot langdurig laaginkomenhuishouden

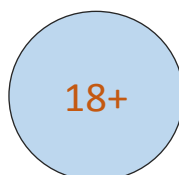
Inkomensbron huishoudens

1.832 (47%) inkomen uit P-wet
730 (19%) alleen AOW
1.323 (34%) ander inkomen (loon, WW, etc)

Huishoudtype

1.874 (46%) alleenstaand
839 (22%) eenoudergezin
598 (15%) meerpersoons geen kinderen
574 (15%) meerpersoons met kinderen

Leeftijdscategorie

206 (5%) 18-27 jaar
1.324 (34%) 27-45 jaar
1.625 (42%) 45 tot AOW-leeftijd
730 (19%) vanaf AOW-leeftijd

Herkomst

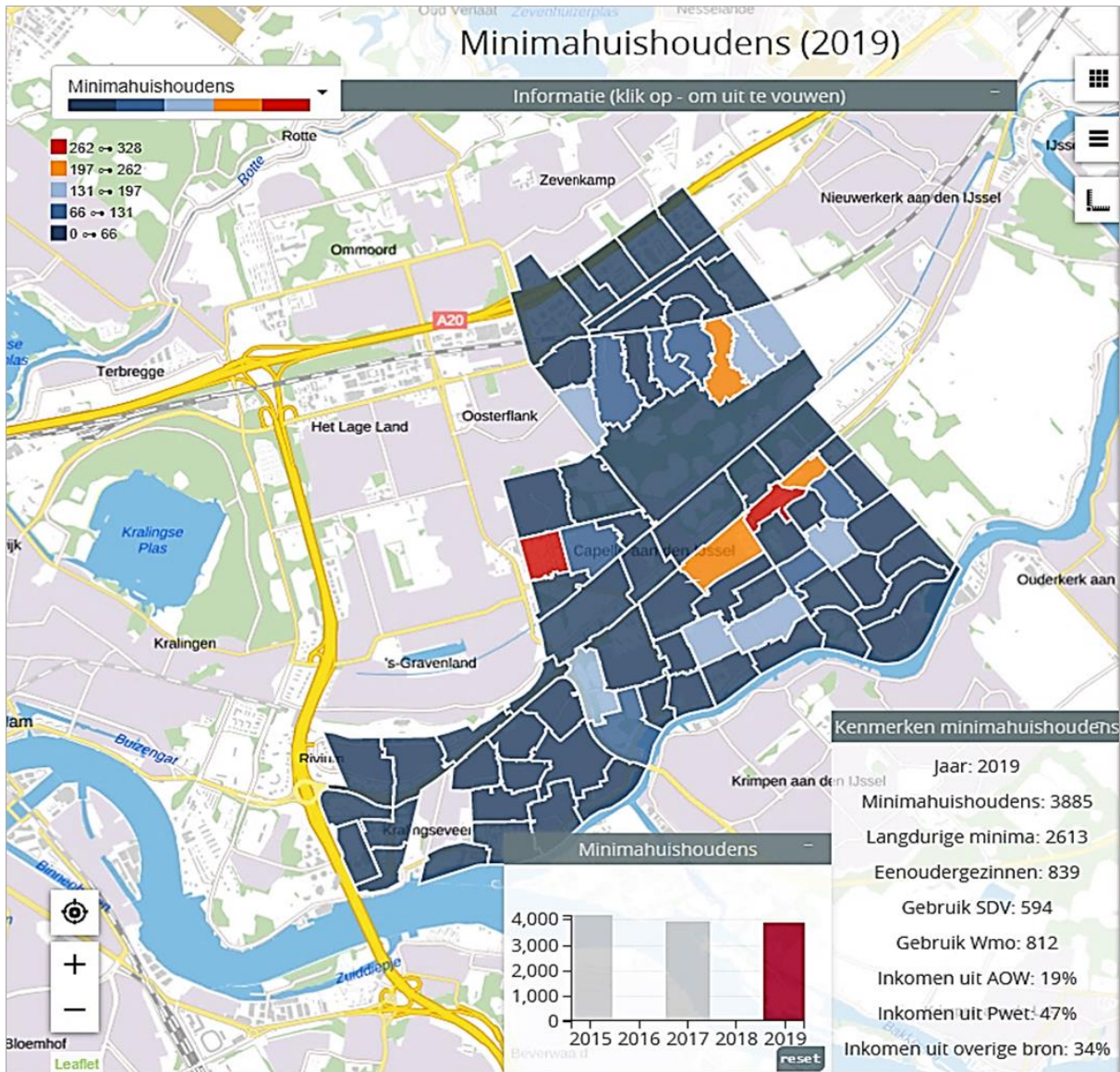
1.422 (37%) Nederlandse achtergrond
442 (11%) Westerse achtergrond
2.021 (52%) Niet-westerse achtergrond

Kenmerken huishoudens met schulddienstverlening

Van de 952 huishoudens met schulddienstverlening, hebben 594 (64%) een inkomen tot 120% wsm. Van deze 594 heeft 53% bijstand, 50% is een huishouden met kinderen en 59% heeft een niet-westerse achtergrond.

¹⁹ Doelgroep zijn de huishoudens met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum (wsm): de laaginkomenhuishoudens. De cijfers zijn uit de Capelse Armoedemonitor 2019, peildatum: 1 januari 2019. Een langdurig laaginkomenhuishouden heeft drie jaar of langer een laag inkomen. De cijfers schulddienstverlening hebben betrekking op de hulp bij schulden door GR IJsselgemeenten Sociale Zaken (schuldhulpverlening) en Welzijn Capelle (huishoudens met hulp van financiële hulpverlener) in 2018.

Figuur 1: Deze figuur geeft het aantal minimahuishoudens per buurt weer op 1 januari 2019. Bron: Armoedemonitor Capelle 2019.

1.5 Wettelijk kader en rol gemeente

Wettelijk kader armoedebeluid

Een deel van de taken van het gemeentelijke armoedebeluid, namelijk de inkomensondersteunende regelingen, berust op regelgeving vanuit de Participatiewet, Gemeentewet en de Invorderingswet. Ook kan de gemeente los van het wettelijk kader op andere manieren dan financiële steun extra invulling geven aan de aanpak van armoede en schulden. De gemeente heeft hierbij een rol als regisseur, opdrachtgever en uitvoerder.

Wettelijk kader schuldenbeluid

Op grond van artikel 2 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening moet de gemeenteraad een plan vaststellen dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan de inwoners van zijn gemeente. Het plan moet de hoofdzaken bevatten van het gemeentelijke beleid voor integrale schuldhulpverlening en het voorkomen dat personen schulden aangaan die ze niet kunnen betalen. Het geldt ten hoogste voor een periode van vier jaar en kan tussentijds gewijzigd worden.

Het Beleidskader geeft op hoofdlijnen aan hoe de gemeente Capelle aan den IJssel inhoud geeft aan de integrale schuldhulpverlening en het voorkomen van schulden, met verwijzing naar het *Actieplan schulden aanpakken in*

*Capelle*²⁰ dat een uitgebreider beschrijving geeft van de brede, integrale schulddienstverlening, de *Beleidsregels schuldhulpverlening*²¹ en de *Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021*²². In de praktijk wordt voldaan aan de voorschriften van de Wgs, maar formeel gezien niet volledig, omdat het Actieplan en de Beleidsregels zijn vastgesteld door het college en niet door de gemeenteraad. Om volledig tegemoet te komen aan de eisen die de wetgever stelt zullen we dit bij de actualisatie van het *Actieplan schulden aanpakken in Capelle* in 2022/2023, een natuurlijk moment, aanpassen.

1.6 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat over de visie en de vier beleidslijnen van onze aanpak van armoede en schulden voor de komende jaren. De beleidslijnen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 3. Per beleidslijn komen achtereenvolgens aan bod: het doel in relatie tot de beoogde maatschappelijke effecten, de aanknopingspunten voor het vervolg, de beoogde resultaten en indicatoren en tot slot welke activiteiten worden ingezet. Hoofdstuk 4 geeft het financiële kader. Hoofdstuk 5 beschrijft hoe de monitoring, uitvoering en verantwoording vorm krijgen.

1.7 Totstandkoming

Het Beleidskader is opgesteld op basis van de aanbevelingen uit de *Verantwoording beleidskader aanpak armoede en schulden 2017-2020* en de inbreng daarbij van de maatschappelijke partners, de Adviesraad sociaal domein en de raadscommissie Samenleving en Economie. Ook hebben we ons laten inspireren door landelijke en lokale ontwikkelingen in de aanpak van financiële problematiek en door de uitkomsten van het consultatietraject met ervaringsdeskundige Capellenaren en maatschappelijke partners in het vierde kwartaal 2020²³. In de periode januari – april 2021 zijn de Adviesraad sociaal domein en onze kernpartners om inbreng gevraagd op het concept Beleidskader.

²⁰ *Actieplan schulden aanpakken in Capelle*, collegebesluit 8 oktober 2019, (Djuma documentnummer 87442).

²¹ https://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Capelle%20aan%20den%20Jssel/220611/220611_1.html

²² *Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021*, raadsbesluit 22 maart 2021, (Djuma documentnummer 392716).

²³ Doel van het consultatietraject was om aan de hand van drie thema's (jongvolwassenen, gezondheidsachterstanden en ouderen langer vitaal thuis) de mogelijkheden voor meer samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen en aandachtspunten voor het vervolg te bepalen.

2. Visie en aanpak

Dit hoofdstuk beschrijft eerst onze visie voor het sociaal domein. Daarna volgt de vertaling in wat dit betekent voor onze aanpak van armoede en schulden.

2.1 Visie sociaal domein

In Capelle willen wij samen met onze partners ervoor zorgen dat zo min mogelijk mensen zorg nodig hebben, in de schulden zitten, werkloos zijn en zoveel mogelijk wordt voorkomen dat drang of dwang nodig is. We willen er in Capelle voor zorgen dat mensen actief zijn, meedoen, weerbaar zijn en goed mogelijk voor zichzelf zorgen. En dat zij zich veilig en prettig voelen in hun wijk en daar trots op zijn. Kortom: Capellenaren met veerkracht.

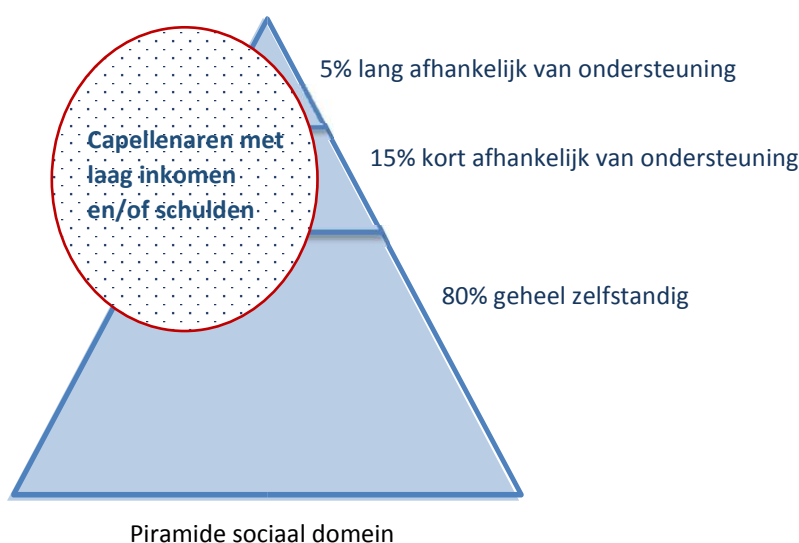
Het is belangrijk om in Capelle de basis op orde te houden en verder te verstevigen. Het gaat goed met de meeste Capellenaren en dat houden we graag zo! En we ondersteunen Capellenaren die dat (tijdelijk) nodig hebben.

Om dit te bereiken, verbeteren we de stevige, sociale basis verder en is het belangrijk dat we steeds voldoende inzetten op preventie. Signalen over Capellenaren waar het even minder mee gaat, pakken we snel en adequaat op om zo erger te voorkomen. Als het écht nodig is grijpen we tijdig, stevig en gericht in. In Capelle willen we aanpakken!

We gaan daarbij de samenwerking en samenhang op het gebied van zorg en ondersteuning binnen het sociaal domein verder verbeteren. We brengen focus aan: waar dragen we met elkaar de komende jaren aan bij en we zorgen er met elkaar voor dat we het voor elkaar hebben in Capelle! Kortom: een sterke sociale basis, integraliteit bevorderen en gericht sturen op resultaat.

Hoe willen we met elkaar daaraan werken?

Verschillende factoren zijn van invloed op de gezondheid van mensen en hoe ze in het leven staan. Zo hebben individuele factoren als erfelijkheid en een gezonde leefstijl een grote invloed. Maar ook factoren in de omgeving en de omstandigheden waarin mensen wonen, werken, opgroeien en spelen. Willen we er in Capelle voor zorgen dat mensen actief zijn en zo goed mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen en mee kunnen doen, dan moeten we invloed uitoefenen op die factoren die daaraan bijdragen. We noemen dit: draaien aan de juiste knoppen. We zorgen ervoor dat Capellenaren zo veel mogelijk werken en actief mee doen, dat de toegang tot zorg en preventie zo goed mogelijk is geregeld, we investeren in de fysieke en sociale omgeving en dragen bij aan het creëren van kansen voor iedereen door ervoor te zorgen dat Capellenaren hun gezondheid/welbevinden kunnen behouden of verbeteren door te sturen op gedrag en vaardigheden.

De afbeelding hiernaast geeft schematisch de mate van ondersteuning aan in het sociaal domein en de verhouding tot de doelgroep van het armoede- en schuldenbeleid. Globaal gezien heeft 80% van de Capellenaren geen ondersteuning nodig in het dagelijkse leven. De overige 20% behoeft lichte tot zware ondersteuning. De groep Capellenaren met een (dreigend) laag inkomen en/of schulden (zie ovaal in linkerfiguur) zit voor een groot deel in deze 20%-groep. Maar binnen de groep Capellenaren zonder ondersteuning is een omvangrijke, niet zichtbare groep met dreigende financiële problematiek.

De indeling is niet statisch; er is beweging tussen de verschillende lagen. Doel van het beleid is om mensen vanuit het bovenste 20%-deel van de piramide in staat te stellen naar de onderste laag te bewegen. En om te voorkomen dat mensen vanuit de onderste laag problemen krijgen waardoor ze moeten doorstromen naar de lagen erboven.

2.2 Visie op armoede en schulden

Aansluitend bij de Visie sociaal domein is onze kijk op het armoede- en schuldenvraagstuk en de aanpak ervan als volgt. Armoede en schulden hebben een grote impact op het persoonlijke leven van Capellenaren en de samenleving als geheel. We vinden het onze taak de mogelijkheden die we lokaal hebben zo goed mogelijk te benutten om financiële problematiek te *voorkomen*, te *verhelpen* en de negatieve gevolgen ervan te *verminderen*. De aanpak is er vooral op gericht dat Capellenaren kunnen meedoen en op financieel gebied voor zichzelf kunnen zorgen. Dit levert ook een bijdrage aan een betere gezondheid, meer welbevinden en meer veerkracht.

We hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:

- Capellenaren geven hun leven zelf vorm. Onderdeel hiervan is dat zij financieel op eigen benen staan (financiële zelfredzaamheid) en voldoende inkomen hebben om te kunnen meedoen in de samenleving. Betaald werk is daarbij een belangrijk middel.
- De meeste Capellenaren kunnen zelf hun financiële zaken op orde houden. Een deel heeft ondersteuning nodig, tijdelijk of langere tijd. Deze ondersteuning gaat uit van wat mensen zelf kunnen en omvat alle levensgebieden.
- Onder het motto 'doen wat werkt' richt de inzet van de gemeente -in samenwerking met de maatschappelijke partners en Capellenaren- zich op het *voorkomen* van financiële problematiek en op ondersteuning bij het *verhelpen* en *verminderen* van de nadelige gevolgen (de drie V's). Dit gebeurt in samenhang met de inzet vanuit andere beleidsterreinen.
- We passen wet- en regelgeving toe met waar nodig maatwerk, waarbij de medewerkers de ruimte hebben om de randen van de regels op te zoeken om zo te kunnen doen wat nodig is.
- Voor kinderen is het van belang dat zij ondanks de beperkte financiële middelen van hun ouders volwaardig kunnen meedoen in de samenleving, zowel nu als later als volwassene.
- Vanuit de aanpak van armoede en schulden zetten we extra in op de mogelijkheden tot beïnvloeding via preventie, gedrag en vaardigheden en goede toegang tot informatie en ondersteuning.

2.3 Aanpak met beleidslijnen

Vier beleidslijnen en nieuwe accenten

Uit de visie en uitgangspunten hierboven komen vier beleidslijnen voort, waarlangs we de komende jaren inhoud geven aan de drie V's voor de aanpak van armoede en schulden. Dit zijn de beleidslijnen van de afgelopen periode, maar iets aangepast. De lijnen zijn 'versterken preventie', 'versterken integrale aanpak van financiële problematiek', 'versterken schuldenaanpak' en 'vergroten bereik van inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die financiële zelfredzaamheid vergroten'. Daarbinnen zijn nieuwe accenten, zoals de verbinding met de aanpak van laaggeletterdheid, eenzaamheid en gezondheidsachterstanden. Ook gaan we extra inzetten om kinderarmoede tegen te gaan en willen we de signalerings- en verwijfsfunctie van de medewerkers in de uitvoering versterken. Vernieuwen is daarbij geen doel op zich. We willen in de aanpak vooral meer doen met wat er allemaal al in Capelle voorhanden en in ontwikkeling is. En gebruik maken van bewezen werkzame aanpakken of nieuwe elementen waar nodig.

De beleidslijnen hangen nauw met elkaar samen en vormen tezamen één geheel. Op onderdelen lopen de lijnen in elkaar over. Zo draagt het gebruik van inkomensondersteunende regelingen (beleidslijn 4) bij aan preventie van financiële problematiek (beleidslijn 1). Ook de integrale aanpak heeft een preventief effect op financiële problematiek.

3. Beleidslijnen

Dit hoofdstuk werkt de vier beleidslijnen uit. Per beleidslijn geven we eerst het doel van de beleidslijn aan in relatie tot de beoogde maatschappelijke effecten. Daarna beschrijven we achtereenvolgens de huidige situatie, wat we willen bereiken en hoe dat inzichtelijk wordt en tot slot welke activiteiten we gaan doen.

3.1 Beleidslijn 1: Versterken preventie

Doel van deze beleidslijn is dat Capellenaren financieel zelfstandig zijn, hun financiële zaken goed kunnen regelen en voldoende veerkracht hebben als het op financieel vlak tegenzit. Dit bevordert het welbevinden van Capellenaren en hun gezondheid en zorgt er voor dat Capellenaren kunnen meedoen in de samenleving.

Deze lijn richt zich op het voorkomen van financiële problematiek vanuit het armoede- en schuldenbeleid (primaire preventie²⁴). Bij beleidslijn 2 komt de preventieve bijdrage vanuit andere beleidsterreinen aan bod. Het voorkomen dat een situatie van financiële problematiek verergert (secundaire preventie) en voorkomen dat iemand terugvalt naar een financieel problematische situatie (tertiaire preventie) komen terug bij beleidslijn 3.

Waar staan we?

Het voorkomen van financiële problematiek vanuit het armoede- en schuldenbeleid doen we met financiële educatie. Deze richt zich op het verbeteren van de financiële kennis en vaardigheden en het bevorderen van actieve en bewuste houding, zodat Capellenaren verantwoorde financiële keuzes kunnen maken. De financiële educatie bestaat uit verschillende onderdelen. Allereerst de voorlichting over wat mensen zelf kunnen doen om hun financiën goed op orde te houden en waarom dat belangrijk is. Ook is er een aanbod aan trainingen en begeleiding (zoals budgettraining, budgetkring, budgetcoaching, adminicafé, Budgetmaatjes, gastlessen op scholen en trainingen basisvaardigheden²⁵) en 'zelfhulpinstrumenten' (digitale geldplannen, Bereken uw recht). Verder is er informatie over de diverse financiële regelingen en mogelijkheden voor hulp bij de aanvragen en op orde houden van de administratie. Verschillende partijen (gemeente, Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, Samen010/Budgetmaatjes, CJG, de Jonge Krijger, scholen, Bibliotheek) zijn betrokken bij de uitvoering.

Verbeterpunt voor de komende periode is de verhoging van het bereik van de diverse instrumenten. Met het *Uitvoeringsplan preventie financiële problematiek* dat we 2021 opstellen, zorgen we voor een samenhangender aanpak en dat betrokken partijen beter op de hoogte zijn van elkaars aanbod. We werken daarbij aan een goed georganiseerde doorgeleiding van Capellenaren naar een bij hen passend aanbod financiële educatie. De gemeente bevordert daarbij vooral extra inzet op kinderen en jongeren, samen met ouders en het onderwijs. Een van de activiteiten hierbij is de jaarlijkse Week van het Geld²⁶. Aandachtspunt is de overgang van 18- naar 18+, omdat er dan veel verandert op financieel gebied. Ander aandachtspunt blijft het inzichtelijk maken van de resultaten en effecten van financiële educatie. Hoeveel Capellenaren maken gebruik van het aanbod en in hoeverre zijn hun vaardigheden verbeterd? En hoeveel kosten staan hier tegenover?

Wat willen we bereiken en hoe maken we dat inzichtelijk?

In de periode 2021-2024 willen we bereiken dat:

- Meer Capellenaren gebruik maken van de verschillende instrumenten voor financiële educatie en zo beter weten wat ze moeten doen om financiële problemen te voorkomen en als deze toch ontstaan hoe ze deze problemen moeten aanpakken en dat ook daadwerkelijk doen.
- Meer Capellenaren beschikken over de basisvaardigheden om hun financiën op orde te krijgen en te houden.
- Meer jongeren gebruik maken van een passend aanbod om hun (financiële) vaardigheden te versterken.
- De uitvoering op het gebied van financiële educatie verder is verbeterd door een samenhangender aanpak. Dat wil zeggen, partijen zijn op de hoogte van elkaars aanbod, verwijzen aan elkaar door en instrumenten sluiten op elkaar aan.

²⁴ CPB/CBS, *Kansrijk armoedebeleid*, pagina 153.

²⁵ De basisvaardigheden zijn lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden.

²⁶ <https://www.weekvanhetgeld.nl/>

We maken dit inzichtelijk met de volgende indicatoren:

Indicator	Bron	Referentiescore	Beoogd resultaat 2024	Bijzonderheden
Aantal keren inzet instrumenten en aantal gebruikers/deelnemers. ²⁷	Rapportages / registraties Welzijn Capelle, Samen010, gemeente.	Budgettraining: nulmeting 2021. Budgetcoaching: nulmeting 2021. Budgetkring: nulmeting 2021. Budgetmaatjes 2019: 56; 2020: 78. Wijkwinkels: 2019: 2.684; 2020: 2.317. Geldplannen 2019: 257; 2020: 343.	Toename.	Cijfers worden aangevuld met kwalitatieve ervaringen.
Aantal Capellenaren met aantoonbaar versterkte basisvaardigheden.	Registratie / rapportages Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, Samen010.	Nulmeting 2021.	Toename.	Indicator is meetbaar voor beperkt aantal groepen op persoonsniveau. Door Welzijn Capelle op basis van meetinstrument financieel ontzorgen en positieve gezondheid, door GR IJsselgemeenten Sociale Zaken op basis van de Zelfredzaamheidsmatrix en door evaluatie van effect op ondersteuning van cliënten door Samen010. De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief.
Aantal jongeren met passend aanbod financiële educatie.	Registratie / rapportages Welzijn Capelle en De Jonge Krijger.	Nulmeting 2021.	Toename.	Cijfers worden aangevuld met kwalitatieve ervaringen.
Oordeel betrokken partijen over de samenhang uitvoering.	Inventarisatie onder betrokken partijen.	Nulmeting 2021.	Partijen ervaren een verbeterde samenhang.	De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief, in de vorm van ervaringen van medewerkers en vrijwilligers.
Aantal scholen met aandacht in de les voor verantwoord leren omgaan met geld.	Inventarisatie (door gemeente).	Nulmeting in 2015: 100%. Vervolgmeting 2021.	Cijfers worden aangevuld met kwalitatieve ervaringen.	Bij een globale inventarisatie in 2015 gaven alle scholen die een het onderzoek deelnamen aan aandacht te besteden aan dit onderwerp. Circa de helft vond dit eigenlijk een taak voor de ouders en niet zozeer voor het onderwijs.
Aantal scholen dat deelneemt aan de Week van het Geld.	Wijzer in Geldzaken, inventarisatie gemeente.	Nulmeting in 2015: 8 scholen. Vervolgmeting 2021: cijfer volgt nog.	Toename.	Cijfers worden aangevuld met kwalitatieve ervaringen.

Wat gaan we doen?

Om te zorgen dat Capellenaren hun financiële vaardigheden versterken gaan we:

- Het uitvoeringsplan financiële educatie verbreden naar een *Preventieplan financiële problematiek*. Met dit plan geven we een verdere impuls aan de financiële vaardigheden van Capellenaren en stellen we nadere prioriteiten wat betreft de samenwerkingspartijen (zie actiepunten Vindplaatsen hieronder). Het Preventieplan stellen we op in samenhang met de *Aanpak laaggeletterdheid '(Digi)taal begint Lokaal'*²⁸.
- Vindplaatsen van Capellenaren met financiële problematiek beter benutten (bijvoorbeeld GGZ, jeugdzorg, huisartsen, hulpverlening huiselijk geweld, scholen, sportverenigingen), als een vorm van vroegsignalering.
- Duidelijker maken waar Capellenaren terecht kunnen voor informatie en ondersteuning en deze informatie meer toespitsen op de verschillende doelgroepen.
- De samenwerking met het onderwijs verstevigen, om te bevorderen dat financiële educatie vast onderdeel wordt van het lesaanbod op school, via overleggen en activiteiten (zoals overleg Armoede in de klas, deelname jaarlijkse Week van het Geld, gastlessen etc.).
- Onderzoeken of het gebruik van (financiële) vaardigheidstrainingen bevorderd kan worden door middel van een beloning²⁹ of op grond van wederkerigheid ('voor wat, hoort wat') bij Capellenaren met een schuldhulptraject of andere vorm van ondersteuning. Waar nodig en mogelijk hierbij het hele huishouden betrekken.
- Zorgen voor een passend aanbod financiële educatie voor jongeren. Aandachtspunt is de overgang van 18- naar 18+.

²⁷ Budgettraining, Budgetcoaching en Budgetkring: aantal keren aanbod met per keer aantal deelnemers. Budgetmaatjes: aantal actieve koppelingen budgetmaatje-hulpvrager per 31 december. Wijkwinkels: aantal keren informatie en advies op financieel gebied. Digitale Geldplannen: aantal ingevulde geldplannen.

²⁸ Aanpak laaggeletterdheid '(Digi)taal begint Lokaal', raadsbesluit 20 november 2020, Djuma documentnummer 310125.

²⁹ Het werken met beloningen komt voor uit de werkwijze Mobility Mentoring, die sinds een aantal jaar wordt toegepast door een aantal gemeenten bij de schuldenaanpak. <https://www.platform31.nl/publicaties/mobility-mentoring-factsheet-mkba>.

3.2 Beleidslijn 2: Versterken integrale aanpak

3.2.1 Inleiding

Doel van deze beleidslijn is dat Capellenaren met (dreigende) financiële problematiek passende ondersteuning krijgen op alle relevante levensgebieden door een samenhangende aanpak in beleid en uitvoering. Financiële problematiek komt immers meestal niet alleen, maar gaat samen met andersoortige problemen. De inzet, voor korte of langere tijd, vanuit de verschillende invalshoeken versterkt elkaar. Dit stelt Capellenaren beter in staat hun situatie aan te pakken, zoveel mogelijk financieel zelfredzaam te zijn en te kunnen deelnemen aan de samenleving.

Deze lijn richt zich op het:

- Versterken samenhang met andere beleidsterreinen.
- Versterken samenhang in de uitvoering binnen het sociaal domein.
- Versterken samenwerking met maatschappelijke partners.

Waar staan we?

De afgelopen jaren is de samenhangende aanpak in beleid en uitvoering versterkt, zowel binnen het sociaal domein als het fysiek domein. Voorbeelden zijn de verbindingen met Werk en inkomen, Maatschappelijke ondersteuning en Gezondheid, Jeugdhulp, Onderwijs, Sport, de nieuwe Stadsvisie en de aanpak voor de Florabuurt. De samenwerking met de vele verschillende maatschappelijke partners heeft ook meer samenhang opgeleverd.

Wat gaan we doen?

Eerder is al aangegeven dat armoede- en schuldenproblematiek nauw verweven is met verschillende andere levensgebieden en dus ook met verschillende beleidsterreinen. Ter versterking van de verbindingen in beleid en uitvoering is voor dit beleidskader een aantal thema's gekozen waar we de komende periode vanuit de aanpak van armoede en schulden extra de nadruk op willen leggen. De keuze is gemaakt op basis van een combinatie van de omvang van de maatschappelijke opgaven (bijvoorbeeld tegengaan gezondheidsachterstanden en bestrijden laaggeletterdheid), het Coalitieakkoord (aanpak eenzaamheid, aanpak armoede onder kinderen), de beïnvloedingsruimte van de gemeente (onder meer goede toegang tot informatie en ondersteuning) en mogelijkheden voor meer preventie.

De thema's zijn:

- Verbinden aanpak laaggeletterdheid – aanpak armoede en schulden.
- Verbinden aanpak eenzaamheid – aanpak armoede en schulden.
- Verbinden aanpak gezondheid(sachterstanden) – aanpak armoede en schulden.
- Integrale aanpak achterstanden kinderen.
- Integrale uitvoering.

De verbinding tussen 'armoede en schulden' en 'werk en inkomen' laten we vooral aan bod komen in het *Beleidskader Werk en inkomen 2021-2024*³⁰ (Beleidslijn 5).

3.2.2 Samenhang in beleid en uitvoering

a. Verbinden aanpak laaggeletterdheid – aanpak armoede en schulden

Samenhang

Laaggeletterdheid is een belangrijke oorzaak van financiële problematiek. Mensen met een laag inkomen of schulden zijn vaker laaggeletterd dan anderen. We spreken van laaggeletterdheid als mensen moeite hebben met de basisvaardigheden lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden waardoor volwaardig meedoen in het dagelijkse leven minder makkelijk is. Laaggeletterden zijn vaker werkloos en hebben dan een lager inkomen dan wanneer zij zouden werken. Als laaggeletterden een baan hebben, hebben zij gemiddeld een lager inkomen. Daarnaast is er een nauwe samenhang met gezondheid. Laaggeletterden hebben vaker een ongezondere levensstijl en chronische ziekten en hebben een grotere kans op het verkeerd gebruik van medicatie. Als gevolg

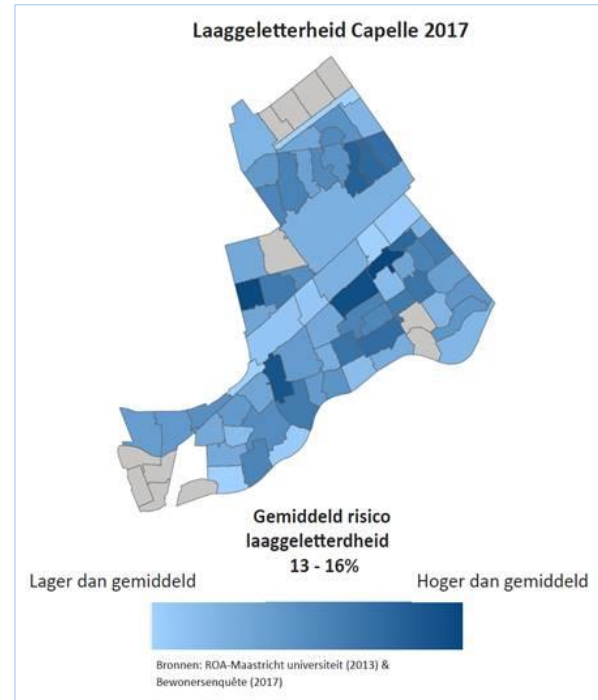
³⁰ *Beleidskader Werk en inkomen 2021-2024* (Djuma documentnummer 503201).

gaan laaggeletterden vaker naar een huisarts en vaker naar het ziekenhuis. Omdat mensen met een laag inkomen of schulden vaker laaggeletterd zijn dan anderen, betekent dit ook dat zij vaker een minder goede gezondheid hebben ³¹ (zie verderop bij thema c. Verbinden aanpak armoede en schulden – aanpak gezondheid(sachterstanden)).

Waar staan we?

Capelle telt ongeveer 9.000 laaggeletterden, oftewel 1 op de 7 Capellenaren is laaggeletterd ³². Dat is meer dan het landelijk gemiddelde van 1 op de 9 personen. Figuur 2 hiernaast toont de overlap met de spreiding van de laaginkomenhuishoudens op pagina 8.

Met de in november 2020 vastgestelde *Aanpak laaggeletterdheid '(Digi)taal begint Lokaal'*³³ zetten we in op het naar beneden krijgen van deze cijfers. Samen met de partners in het (Digi)Taalhuis³⁴ willen de basisvaardigheden van onze inwoners versterken zodat ze formulieren begrijpen, een huishoudboekje kunnen bijhouden, bijsluiters en gebruiksaanwijzingen kunnen lezen en de kinderen kunnen helpen met het huiswerk. De aanpak richt zich preventief op kinderen en hun ouders, om zo vroeg mogelijk de valkuil van laaggeletterdheid te vermijden. Gelijktijdig is de inzet op verhelpen van laaggeletterdheid door te zorgen voor een grotere bewustwording in de samenleving van de omvang en gevolgen van dit probleem. Ook zorgen we voor begrijpelijker informatie over onze regelingen en voorzieningen, passender trajecten ter versterking van de basisvaardigheden van de Capellenaren en voor voldoende kennis en vaardigheden bij professionals en vrijwilligers in het herkennen van laaggeletterdheid en hulp bieden.

Figuur 2: Gemiddeld risico laaggeletterdheid per buurt 2017.

Wat willen we bereiken en hoe maken we dat inzichtelijk?

Vanwege de samenhang over en weer tussen laaggeletterdheid en financiële problematiek, zowel wat betreft de inhoud als de mensen waar het om gaat, willen we de aanpak ter versterking van de basisvaardigheden en de aanpak van armoede en schulden meer met elkaar verbinden voor een effectiever beleid (meer doen met wat er is). Beter kunnen lezen, schrijven, rekenen en meer digitale vaardigheden zorgen ervoor dat Capellenaren beter in staat zijn zelf hun financiële zaken te regelen en mee te doen in de samenleving.

In de periode 2021-2024 willen we bereiken dat:

- Meer Capellenaren gebruik maken van de mogelijkheden hun basisvaardigheden te versterken.
- Meer Capellenaren beschikken over de basisvaardigheden om hun financiën op orde te krijgen en te houden.
- De deskundigheid van medewerkers en vrijwilligers verder is vergroot (kennis over doelgroepen, herkenning en samenhang problematieken, ondersteuningsaanbod en effectieve werkwijzen).
- De uitvoering verder is verbeterd door een samenhangender aanpak (partijen zijn op de hoogte van elkaars aanbod, verwijzen aan elkaar door en instrumenten sluiten op elkaar aan).

³¹ <https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/maatschappelijke-kosten-laaggeletterdheid/onderzoek-PWC>

³² PIAAC- 2012. Het PIAAC-onderzoek is een grootschalig, internationaal OESO-onderzoek dat in 24 landen uitgevoerd wordt.

³³ Aanpak laaggeletterdheid '(Digi)taal begint Lokaal', raadsbesluit 20 november 2020, Djuma documentnummer 310125.

³⁴ Het (Digi)Taalhuis is een samenwerkingsverband van de Bibliotheek aan den IJssel, Stichting Welzijn Capelle, Stichting Taalcoaching Capelle, de taalaanbieders vanuit de Wet educatie en beroepsonderwijs, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken en de gemeente Capelle aan den IJssel. Stichting Lezen en Schrijven ondersteunt het (Digi)Taalhuis met kennis en advies.

We maken dit inzichtelijk met de volgende indicatoren:

Indicator	Bron	Referentiescore	Beoogd resultaat 2024	Bijzonderheden
% gemiddeld risico laaggeletterdheid.	Onderzoek ROA Universiteit van Maastricht 2013.	13-16%.	Afname.	Vervolgcijfer is afhankelijk van of vervolgonderzoek plaatsvindt.
Aantal keren inzet instrumenten aanpak laaggeletterdheid en aantal gebruikers/ deelnemers.	Rapportages / registraties in het kader van de uitvoering van de Aanpak laaggeletterdheid.	Nulmeting 2021.	-	Cijfers worden aangevuld met kwalitatieve ervaringen.
Aantal Capellenaren met financiële problematiek met aantoonbaar versterkte basisvaardigheden.	Registratie / rapportages Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, Samen010.	Nulmeting 2021.	Toename.	Indicator is meetbaar voor beperkt aantal groepen op persoonsniveau (door Welzijn Capelle op basis van meetinstrument financieel ontzorgen en positieve gezondheid, door GR IJsselgemeenten Sociale Zaken op basis van de Zelfredzaamheidsmatrix en door evaluatie van effect op ondersteuning van cliënten door Samen010. De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief.
Aantal trainingen / voorlichtingen medewerkers en vrijwilligers.	Registratie / rapportages betrokken partijen (Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, Samen010, CJG).	Nulmeting 2021.	Nader te bepalen.	-
Oordeel betrokken partijen over hun deskundigheid en de samenhang uitvoering.	Inventarisatie onder betrokken partijen.	Nulmeting 2021.	Partijen ervaren een verbeterde deskundigheid en meer samenhang.	De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief, in de vorm van ervaringen van medewerkers en vrijwilligers.

Wat gaan we doen?

Om te zorgen voor meer verbinding tussen de aanpak van laaggeletterdheid en de aanpak van armoede en schulden gaan we:

- Samen met de maatschappelijke partners bepalen welke activiteiten en vindplaatsen voor de aanpak van laaggeletterdheid en voor de uitvoering van de aanpak armoede en schulden benut gaan worden om elkaar te versterken.
- De deskundigheid van medewerkers en vrijwilligers verder bevorderen door:
 - > Armoede/schulden en de samenhang met laaggeletterdheid op de agenda plaatsen in overleggen, zodat de bewustwording over de eigen rol vergroot wordt.
 - > In trainingen voor de aanpak van laaggeletterdheid aandacht besteden aan de samenhang met armoede- en schulden (herkennen van financiële problematiek), en andersom bij trainingen voor de aanpak van financiële problematiek aandacht voor (het herkennen) van laaggeletterdheid. Waar zinvol is hierbij ook aandacht voor thema's als gezondheid, eenzaamheid en opvoeding³⁵.
- Trajecten en trainingen ter versterking van de basisvaardigheden van Capellenaren combineren met leren budgetteren en onderhouden van administratie.

Helpt van mensen met financiële problemen laaggeletterd

Onderzoek³⁶ toont aan dat 50,3% van de mensen met financiële problemen grote moeite heeft met lezen. Hun leesvaardigheid zit onder het eindniveau vmbo of niveau mbo-2/3, het niveau dat door de overheid wordt gesteld als minimum om volwaardig mee te kunnen doen aan de samenleving. Dit betekent dat alle organisaties die te maken krijgen met deze mensen, daar rekening mee moet houden. We weten ook dat 70% van de mensen die starten met een taal cursus binnen zes maanden hun taalvaardigheid verbetert en dat 50 tot 65% een betere plek in de samenleving vindt. Door laaggeletterden met financiële problemen een kans te geven om hun taal- en rekenvaardigheden te verbeteren, worden zij dus niet alleen financieel zelfredzamer, maar helpen we hen ook op andere gebieden verder.

³⁵ De integrale inhoud van de trainingen geldt ook voor de trainingen die vanuit invalshoeken als gezondheid en eenzaamheid en opvoeding worden gegeven.

³⁶ Uitkomst onderzoeksproject Lezen ≠ Begrijpen, uitgevoerd door onder andere Rijksuniversiteit Groningen en Stichting Lezen & Schrijven, januari 2019.

b. Verbinden aanpak eenzaamheid – aanpak armoede en schulden

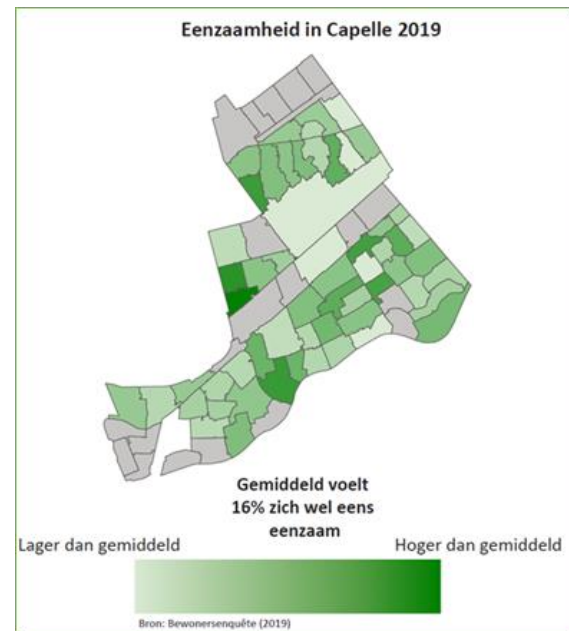
Samenhang

Mensen met armoede/schuldenproblematiek hebben -zeker als dat langdurig is- meer kans op eenzaamheid. Minder geld betekent vaak minder activiteiten met anderen. Uit schaamte gaat men contacten liever uit de weg en er is gewoonweg geen geld om sociaal mee te doen. Ook omgekeerd geldt dat mensen met een beperkt netwerk meer kans hebben op geldzorgen. Bij baanverlies bijvoorbeeld zijn er minder mogelijkheden om via de eigen kring een nieuwe baan te vinden. Ook is er meer kans op minder ontwikkelde sociale vaardigheden, wat meedoen belemmert. Meer indirect en sluipender is het nadelige effect van eenzaamheid op de gezondheid van mensen, wat een groter risico betekent voor het hebben van voldoende inkomen.

Waar staan we?

Eenzaamheid is een toenemend en omvangrijk maatschappelijk probleem, ook in Capelle. Uit de Bewonersenquête 2019³⁷ blijkt dat 16% van de Capellenaren eenzaamheid ervaart. Het komt in alle bevolkingsgroepen voor, maar meer onder ouderen, laagopgeleiden, mensen met een niet-westerse achtergrond en niet-werkenden. Dit zijn ook belangrijke aandachtsgroepen bij de aanpak van armoede en schulden. Werken aan het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid is daarom ook van belang voor de aanpak van financiële problematiek.

Met het *Plan van Aanpak 'Meer samen, minder eenzaam - Samen tegen eenzaamheid'*³⁸ zetten wij in op het voorkomen en tegengaan van eenzaamheid onder (kwetsbare) Capellenaren, jong én oud. De uitvoering gebeurt aan de hand van een uitvoeringsplan en door middel van een netwerkaanpak via de Alliantie tegen Eenzaamheid, waarin ruim 30 Capelse organisaties vertegenwoordigd zijn. De aanpak kent vier thema's met bijbehorende acties: Ken elkaar, vind elkaar, Kwetsbare Capellenaren en levensgebeurtenissen, Eenzaamheid onder jongeren en VerbuurSamen. Hoewel niet als zodanig benoemd, leveren de huidige activiteiten voor de aanpak van eenzaamheid nu ook al profijt op voor de aanpak van financiële problematiek.

Figuur 3: Gemiddeld percentage eenzaamheid per buurt 2019.

Wat willen we bereiken en hoe maken we dat inzichtelijk?

Vanwege de samenhang over en weer tussen eenzaamheid en financiële problematiek, zowel wat betreft de inhoud als de mensen waar het om gaat, willen we de aanpak van eenzaamheid en de aanpak van armoede en schulden meer met elkaar verbinden voor een effectiever beleid (meer doen met wat er is). De aanpak van eenzaamheid richt zich onder andere op het stimuleren van ontmoeting en activering. Met als doel dat er duurzame verbindingen en relaties kunnen ontstaan. Goede relaties ontstaan en floreren niet vanzelf. Daarom willen we hier als gemeente onder meer via de Alliantie tegen Eenzaamheid een stimulerende rol in spelen. Dit draagt bij aan meedoen, het vergroten van de veerkracht van mensen en minder psychologische problemen, met als resultaat dat mensen beter in staat zijn hun financiële problematiek aan te pakken.

In de periode 2021-2024 willen we bereiken dat:

- Meer Capellenaren die eenzaamheid als een probleem ervaren gebruik maken van de mogelijkheden dit probleem aan te pakken.
- De deskundigheid van medewerkers en vrijwilligers verder is vergroot (kennis over doelgroepen, herkenning en samenhang problematieken, ondersteuningsaanbod en effectieve werkwijzen).

³⁸ Plan van Aanpak *Meer samen, minder eenzaam - Samen tegen eenzaamheid*, Collegebesluit 3 maart 2020, Djuma documentnummer 169556.

- De uitvoering verder is verbeterd door een samenhangender aanpak (partijen zijn op de hoogte van elkaars aanbod, verwijzen aan elkaar door en instrumenten sluiten op elkaar aan).

We maken dit inzichtelijk met de volgende indicatoren:

Indicator	Bron	Referentiescore	Beoogd resultaat 2024	Bijzonderheden
% Capellenaren dat zich eenzaam voelt.	Bewonersenquête.	16% ³⁹ (Bewonersenquête 2019).	Afname.	Rapportages over de resultaten vinden plaats in het kader van de uitvoering van de aanpak Eenzaamheid.
Aantal deelnemers activiteiten aanpak eenzaamheid (zoals activiteiten subsidieregeling Ontmoeting).	Rapportages over de resultaten vinden plaats in het kader van de uitvoering van de aanpak eenzaamheid.	Nulmeting in 2021.	-	Cijfers worden aangevuld met kwalitatieve ervaringen.
Aantal Capellenaren met financiële problematiek dat zich aantoonbaar minder eenzaam voelt/minder in sociaal isolement verkeert.	Registratie / rapportages Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken.	Nulmeting 2021.	Toename.	Indicator is meetbaar voor beperkt aantal groepen op persoonsniveau (door Welzijn Capelle op basis van meetinstrument financieel ontzorgen en positieve gezondheid en door GR IJsselgemeenten Sociale Zaken op basis van de Zelfredzaamheidsmatrix. De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief.
Aantal trainingen/ voorlichtingen medewerkers en vrijwilligers.	Registratie / rapportages betrokken partijen (Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, Samen010, CJG).	Nulmeting 2021.	Nader te bepalen.	
Oordeel betrokken partijen over hun deskundigheid en de samenhang uitvoering.	Inventarisatie onder betrokken partijen.	Nulmeting 2021.	Partijen ervaren een verbeterde deskundigheid en meer samenhang.	De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief, in de vorm van ervaringen van medewerkers en vrijwilligers.

Wat gaan we doen?

Om te zorgen voor meer verbinding tussen de aanpak van eenzaamheid en de aanpak van armoede en schulden gaan we:

- Samen met de maatschappelijke partners bepalen welke activiteiten en vindplaatsen voor de aanpak van eenzaamheid en voor de uitvoering van de aanpak armoede en schulden benut gaan worden om elkaar te versterken.
- Bepalen hoe de *Alliantie tegen eenzaamheid* en het *Pact van Capelle*⁴⁰ elkaar kunnen versterken en waar overlap kan worden verholpen en voorkomen.
- De deskundigheid van medewerkers en vrijwilligers verder bevorderen door:
 - > Armoede/schulden en de samenhang met eenzaamheid op de agenda plaatsen in overleggen, zodat de bewustwording over de eigen rol vergroot wordt.
 - > In trainingen voor de aanpak van eenzaamheid aandacht besteden aan de samenhang met armoede- en schulden (herkennen van financiële problematiek), en andersom bij trainingen voor de aanpak van financiële problematiek aandacht voor (het herkennen) van eenzaamheid.

³⁹ Het cijfer uit de Bewonersenquête 2019 wijkt af van het cijfer uit de Gezondheidsmonitor 2016 voor het percentage Capellenaren dat zich eenzaam voelt (45%). Dit komt door een verschil in vraagstelling.

⁴⁰ *Armoedepact Capelle*, collegebesluit 24 februari 2015, Verseon documentnummer 616721. Het Pact richt zich op versterking en verbreding van de samenwerking en afstemming tussen de verschillende partijen die betrokken zijn bij de aanpak van armoede en schulden.

c. Verbinden aanpak gezondheid(sachterstanden) – aanpak armoede en schulden

Samenhang

Gezondheid en de financiële situatie van mensen beïnvloeden elkaar over en weer. Een slechte gezondheid geeft extra zorgkosten, minder kans op een goedbetaalde baan en kan zelfs leiden tot werkloosheid. Andersom leveren langdurige geldzorgen veel stress op, met nadelige gevolgen voor de mentale en fysieke gezondheid. Deze negatieve spiraal is lastig te doorbreken en werkt door op andere levensgebieden. Immers, als je weinig geld hebt, valt er minder te kiezen wat betreft zaken als gezonde voeding, goede huisvesting, kunnen sporten en het schoolsucces van je kinderen.

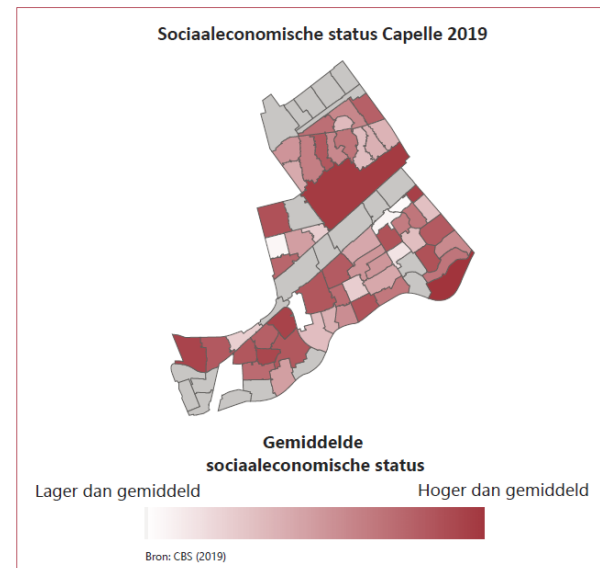
Mensen met een lage maatschappelijke positie, meestal bepaald door opleiding en inkomen, hebben vaker een lagere levensverwachting, meer chronische aandoeningen, een ongezonde leefstijl, meer psychische klachten en voelen zich ongezonder dan mensen met een hogere opleiding en meer inkomen. Mensen met een bijstandsuitkering hebben drie keer zoveel psychische zorg dan mensen die werken of naar school gaan. Mensen met problematische schulden blijken meer te roken en ongezonder te eten. Ze hebben vaker psychische problemen, lage rugklachten en overgewicht of obesitas. Bij mensen met een migratieachtergrond zijn de gezondheidsproblemen vaak nog groter⁴¹.

Waar staan we?

Landelijk gezien is door algemene maatregelen gezondheidswinst gerealiseerd voor alle groepen, maar zijn gezondheidsverschillen tussen de groepen niet kleiner maar eerder groter geworden. De groep onderaan de maatschappelijke ladder wat betreft inkomen en opleiding heeft minder baat bij de activiteiten gericht op het verbeteren van gezondheid, omdat deze vaak onvoldoende aansluiten bij hun leefwereld en gezondheidsvaardigheden. Juist mensen met een lage sociaaleconomische status hebben vaker beperkte gezondheidsvaardigheden, dat wil zeggen moeite om informatie over gezondheid te vinden, te begrijpen en toe te passen. Wie adviezen van een huisarts of een bijsluiter bij medicatie niet goed begrijpt, loopt een extra gezondheidsrisico. Bovendien hebben campagnes gericht op een betere levensstijl minder resultaat, dan het aanpakken van armoede en de stress die mensen daardoor ondervinden.

Het verkleinen van de gezondheidsverschillen tussen groepen krijgt landelijk aandacht in onderzoek⁴² en beleid. Insteek daarbij is te zorgen meer samenhang met andere levensdomeinen. Het is daarbij nog wel goed zoeken naar wat echt werkt. Het meeste effect is te verwachten van inzet rondom de eerste levensjaren (geboortezorg) en preventieve inzet op het gebied van roken, alcohol en overgewicht⁴³. De activiteiten hebben vooral kans van slagen hebben als er ook aandacht is voor achterliggende factoren, zoals gezondheidsvaardigheden, armoede en de directe leefomgeving.

Ook op gemeentelijk niveau investeren we in een samenhangender aanpak. Zo zet het *Beleidskader Maatschappelijke ondersteuning & Gezondheid 2021-2024* in op het bevorderen van een gezonde leefstijl en het verkleinen van gezondheidsverschillen in samenhang met de aanpak van armoede en schulden. Andere voorbeelden zijn het *Beleidskader Werk & Inkomen 2021-2024*, de *Aanpak laaggeletterdheid* en de *Jeugdnota*

Figuur 4: gemiddelde sociaaleconomische status op buurtniveau 2019

⁴¹ NJI, *Eindrapportage Terugdringen gezondheidsverschillen*, april 2021; Raad Volksgezondheid & Samenleving; *Een eerlijke kans op gezond leven*, april 2021; www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/preventie/programmas/programma-detail/schulden-en-armoede/.

⁴² www.pharos.nl/gezondheidsverschillen-duurzaam-aanpakken/?file=478&m=1551783743&action=file.

⁴³ WRR, *Van verschil naar potentieel*, augustus 2018; VNG, *Handreiking extra inzet gezonde leefstijlinterventies en impuls op bewegen*, mei 2021.

2021-2024⁴⁴. Bij de ondersteuning op het gebied van armoede en schulden besteden verschillende uitvoeringpartners in de intake en bij de ondersteuning aandacht aan gezondheidsaspecten, deels vanuit het concept positieve gezondheid⁴⁵. Voorbeelden zijn de intakegesprekken voor een bijstandsuitkering, de training *Van klacht naar kracht* voor bijstandsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en de intakegesprekken voor hulp bij schulden van Welzijn Capelle. Om de gezondheidswinst voor alle groepen Capellenaren te vergroten en gezondheidsverschillen tussen groepen te verkleinen zijn nog wel vervolgstappen in beleid en uitvoering nodig.

Wat willen we bereiken en hoe maken we dat inzichtelijk?

Vanwege de samenhang over en weer tussen gezondheid en financiële problematiek, zowel wat betreft de inhoud als de mensen waar het om gaat, willen we de aanpak op gezondheidsgebied en de aanpak van armoede en schulden meer met elkaar verbinden voor een effectiever beleid. Hierbij willen we ook meer verbinding met beleidsterreinen als Welzijn, Educatie (aanpak laaggeletterdheid), Sport en Werk. De samenhangende aanpak op gezondheidsgebied, onder meer gericht op een gezonder leefstijl en minder gezondheidsachterstanden door betere gezondheidsvaardigheden, zorgt voor meer veerkracht en meer meedoen, met als resultaat dat mensen ook beter in staat zijn op financieel gebied voor zichzelf te zorgen.

In de periode 2021-2024 willen we bereiken dat:

- Meer Capellenaren een gezonder leefstijl hebben en een (zeer) goede gezondheid ervaren.
- Meer Capellenaren met ondersteuning op gebied armoede en schulden meer gezondheidsvaardigheden en een gezonder leefstijl hebben.
- De deskundigheid van medewerkers en vrijwilligers verder is vergroot (kennis over doelgroepen, herkenning en samenhang problematieken, ondersteuningsaanbod en effectieve werkwijzen).
- De uitvoering verder is verbeterd door een samenhangender aanpak (partijen zijn op de hoogte van elkaars aanbod, verwijzen aan elkaar door en instrumenten sluiten op elkaar aan).

We maken dit inzichtelijk met de volgende indicatoren:

Indicator	Bron	Referentiescore	Beoogd resultaat 2024	Bijzonderheden
% Capellenaren dat aangeeft een gezonde leefstijl te hebben. % Capellenaren dat aangeeft aan de beweegnorm te voldoen.	Bewonersenquête.	Bewonersenquête 2019 ⁴⁶ -64% (leefstijl). -39% (beweegnorm).	Toename.	Rapportages over de resultaten vinden plaats in het kader van de uitvoering van het Gezondheidsbeleid.
Aantal Capellenaren met een traject financiële hulpverlening van Welzijn Capelle, schuldhulpverlening van Sociale Zaken of een ondersteuningstraject van Budgetmaatjes dat verbeterde gezondheidsvaardigheden en gezonder leefstijl ervaart.	Registraties Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, Samen010.	Nulmeting in 2022.	Toename.	Indicator is meetbaar voor beperkt aantal groepen op persoonsniveau (door Welzijn Capelle op basis van meetinstrument financieel ontzorgen en positieve gezondheid, door GR IJsselgemeenten Sociale Zaken op basis van de Zelfredzaamheidsmatrix en door evaluatie van effect op ondersteuning van cliënten door Samen010. De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief.
Aantal trainingen/voorlichtingen medewerkers en vrijwilligers.	Registratie / rapportages betrokken partijen (Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, Samen010, CJG).	Nulmeting 2021.	Nader te bepalen.	

⁴⁴ Jeugdnota 2021-2024, 'De basis voor groei', (Djuma documentnummer 478782).

⁴⁵ Het concept 'positieve gezondheid' ziet gezondheid niet meer als de af- of aanwezigheid van ziekte, maar als het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren.

⁴⁶ Volgens de Gezondheidsmonitor 2016 van de GGD ervaart 74% van de Capellenaren een goede gezondheid en voldoet 58% aan de beweegnorm. Het verschil in cijfers komt door de verschillen in vraagstelling.

Oordeel betrokken partijen over hun deskundigheid en de samenhang uitvoering.	Inventarisatie onder betrokken partijen.	Nulmeting 2021.	Partijen ervaren een verbeterde deskundigheid en meer samenhang.	De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief, in de vorm van ervaringen van medewerkers en vrijwilligers.
---	--	-----------------	--	--

Wat gaan we doen?

Om te zorgen voor meer verbinding tussen de aanpak van gezondheid(sachterstanden) en de aanpak van armoede en schulden gaan we:

- Zorgen dat de informatie over gezondheid, gezonde leefstijl en samenhang tussen fysieke, mentale en financiële gezondheid makkelijker is te vinden, te begrijpen en toe te passen, zowel door Capellenaren als medewerkers en vrijwilligers. Aandachtspunt hierbij is het onder de aandacht brengen van de collectieve zorgverzekering.
- Zorgen dat medewerkers en vrijwilligers over voldoende deskundigheid beschikken om gezondheidsvaardigheden en een gezonde leefstijl te bevorderen (kennis over doelgroep, samenhang en herkennen problematieken, ondersteuningsaanbod en effectieve werkwijzen).
- Zorgen dat de aandacht voor gezondheid(sachterstanden en vaardigheden) vast onderdeel uitmaakt van intakegesprekken met cliënten en de navolgende ondersteuningstrajecten, waarbij ook de resultaten van de inzet planmatig worden gemeten.
- Samen met de maatschappelijke partners (onder andere Sportief Capelle, Welzijn Capelle, huisartsen) een nadere prioritering maken van de aandachtsgroepen (onder andere aanstaande ouders, kinderen/gezinnen, statushouders, ggz-clieënten) en een daarbij passend aanbod bepalen. Daarbij ook afspraken maken over hoe het preventief aanbod van de zorgverzekeraars beter benut kan worden.
- In het kader van de regionale samenwerkingsagenda met de zorgverzekeraars afspraken maken over preventie van gezondheidsproblemen (onder meer stoppen met roken, tegengaan en bestrijden overgewicht, mentale gezondheid en schuldenaanpak).
- Onderzoek doen naar mogelijkheid en wenselijkheid van een sportregeling voor volwassenen met een laag (besteedbaar) inkomen.

d. Integrale aanpak achterstanden kinderen

Samenhang

Opgroeien in een situatie met langdurige financiële problemen kan voor kinderen grote negatieve effecten hebben, die verder gaan dan te weinig geld voor spullen en uitstapjes. Het heeft grote invloed op het dagelijkse leven, school, het welbevinden en de gezondheid van kinderen, waardoor ze ongelijke kansen en minder perspectief hebben. Ze hebben vaker een minder voorspoedige schoolloopbaan - dus later minder kans op goed betaald werk- en meer kans op sociale uitsluiting. Stress vanwege geld zorgt dat ouders moeite kunnen krijgen met hun opvoedtaken, wat ten koste kan gaan van de hechting binnen het gezin en de ontwikkeling van kinderen. Langdurige armoede is daarnaast een risicofactor voor kindermishandeling en jeugdcriminaliteit. Armoede heeft ook gevolgen voor de gezondheid van kinderen. Het kan leiden tot fysieke klachten zoals hoofdpijn, buikpijn, overgewicht of vermoeidheid of psychische klachten zoals stress en angst. Daardoor hebben deze kinderen vaker een negatief zelfbeeld en zijn ze vaker onzeker en negatief over hun leven en toekomst.

Financiële armoede bij kinderen niet altijd problematisch op langere termijn

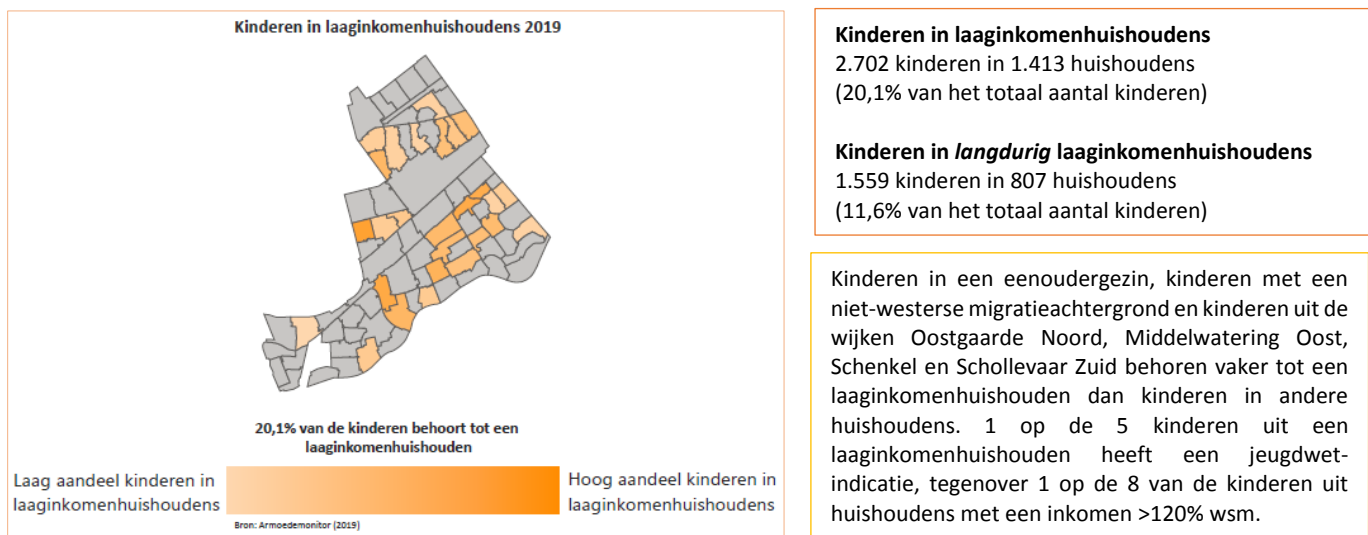
Armoede zorgt niet automatisch voor problemen bij kinderen. Maar als armoede langdurig is en samengaat met meer risicofactoren en minder beschermende factoren, is de kans op ontwikkelingsproblemen van kinderen groot. Het betreft risicofactoren bij ouders (zoals een lage opleiding, alleenstaand ouderschap, langdurig ziek zijn), bij het kind (bijvoorbeeld moeilijk temperament) en de omgeving (een slechte woonsituatie, onveiligheid in de buurt). Hiertegenover staan beschermende factoren bij de ouders (goede relatie, veerkracht), bij het kind (zoals een makkelijk temperament) en in de omgeving (goede sociale netwerken, goed functionerende basisvoorzieningen)⁴⁷.

⁴⁷ NJI, www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Armoede/Gevolgen-voor-kinderen/Risico-s.

Waar staan we?

In Capelle doen we veel om te bevorderen dat kinderen, ongeacht het inkomen van de ouders, een goede toekomst tegemoet gaan. Vanuit het armoedebeleid zijn er bijvoorbeeld financiële regelingen voor kinderen, vooral gericht op kunnen meedoen op school en in de vrije tijd. Het brede Jeugdbeleid heeft ook aandacht voor deze groep. Algemeen doel van het jeugdbeleid is dat Capelse kinderen en jongeren (van 0-23 jaar) gezond en veilig opgroeien en voldoende kansen krijgen om zich te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. De inzet is daarbij op het versterken van kinderen, jongeren en hun opvoeders. Vanuit onderwijs is inzet op het vergroten van onderwijskansen⁴⁸ voor kinderen van 2 tot 12 jaar. De Gelijke Kansen Alliantie richt zich juist op voor jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar waarbij jongeren via projecten als Homebase, Beat-it, Urban Education en Samen aan hun sociale vaardigheden en weerbaarheid werken. Ook de inzet vanuit de Jeugdgezondheidszorg, Jeugdhulp en Sport en Cultuur draagt bij aan gezond, veilig en kansrijk opgroeien.

Met de meeste kinderen gaat het goed. Maar de huidige aanpak voor kinderen die opgroeien in een omgeving met voortdurende geldzorgen en met verschillende andere problemen vraagt meer samenhang in beleid en uitvoering, om de kinderen en ouders beter te kunnen helpen. Ondanks dwarsverbanden tussen de beleidsterreinen en in de uitvoering, is de huidige inzet voor deze groep vanuit de verschillende invalshoeken nog te veel van elkaar gescheiden.

Figuur 5: Kinderen in laaginkomenhuishoudens per buurt (peildatum 1 januari 2019)
In de grijsgekleurde buurten wonen minder dan 5 kinderen in een laaginkomenhuishouden.
Daarom zijn deze buurten niet ingekleurd.

De afgelopen twee jaar is landelijk veel onderzoek gedaan naar werkzame elementen om armoede bij kinderen tegen te gaan. Gedeelde conclusie uit deze studies⁴⁹ is dat voor een effectiever aanpak meer samenhang vanuit verschillende invalshoeken nodig is die het leven van kinderen op alle vlakken verbetert. Daarbij gaat het om steun, hulp en/of maatregelen die zich rechtstreeks richten op de gevolgen van armoede, maar ook om een meer indirecte inzet. Bijvoorbeeld door middel van programma's om de ontwikkeling van kinderen te versterken. Het is daarbij belangrijk dat medewerkers in zowel beleid als uitvoering goed bewust zijn van de invloed die geldgebrek kan hebben voor de kinderen en hun ouders.

⁴⁸ "Kansen voor ieder kind, onderwijskansenbeleid Capelle aan den IJssel 2020 e.v.", raadsbesluit 20 april 2020, Djuma documentnummer 143405; Uitvoeringsprogramma 'Elk kind verdient dezelfde basis en meer' 2021-2022, collegebesluit 28 april 2021 (Djuma documentnummer 409859).

⁴⁹ Voorbeelden zijn: www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Armoede; www.nji.nl/nl/Kennis/Publicaties/NJi-Publicaties/Opgroeien-en-opvoeden-in-armoede; www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Sterke-basis-voor-de-jeugd/De-rol-van-de-gemeente/Kindgericht-armoedebeleid; www.divosa.nl/onderwerpen/kinderarmoede; www.movisie.nl/publicatie/wat-werkt-aanpak-armoede-schulden; Platform 31 (<https://www.platform31.nl/wat-we-doen/kennisdossiers/schulden-en-armoede>).

Hoewel de overgrote meerderheid van de kinderen die opgroeien in gezinnen met armoede zelf als volwassene niet arm of uitgesloten zijn, is speciale aandacht nodig voor het doorbreken van intergenerationale armoede: de situatie dat armoede van generatie op generatie over gaat. Het gaat dan vaak om gezinnen met structurele geldzorgen, met gemiddeld een lagere opleiding, een slechtere gezondheid, minder opvoedkundige vaardigheden en minder vaardigheden om grip te hebben op het leven. De belangrijkste sleutels om intergenerationale armoede te doorbreken liggen voor kinderen in tegengaan van onderwijsachterstanden -om de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten- en het aanleren van een gezonde levensstijl⁵⁰. Bij de ouders is vooral de aansluiting en inzetbaarheid op de arbeidsmarkt van belang. Daarnaast is het nodig om binnen gezinnen bronnen van stress te verminderen, een positieve en hechte relatie tussen ouder en kind te stimuleren en de persoonlijke vaardigheden te bevorderen die grip op het leven geven⁵¹.

Wat willen we bereiken en hoe maken we dat inzichtelijk?

Wij willen álle kinderen gelijke kansen bieden om zich goed te kunnen ontplooiën voor een goede toekomst. Daarvoor willen we een samenhangender aanpak van armoede bij kinderen, voor een effectiever beleid. Hierbij willen we steviger verbindingen leggen met andere beleidsterreinen, vooral met Jeugd (kansrijk, veilig en gezond opgroeien), Onderwijs (bevorderen onderwijskansen), Gezondheid (bevorderen gezonde leefstijl en gezondheidsvaardigheden), Sport en Jeugdhulp. Ook in de uitvoering willen we deze samenhang meer terugzien. De samenhangende aanpak zorgt voor het vergroten van de financiële bestaanszekerheid, meer meedoen en meer veerkracht.

In de periode 2021-2024 willen we bereiken dat:

- Meer kinderen uit gezinnen met (langdurig) weinig geld gebruik maken van de mogelijkheden om hun kansen op meedoen op de verschillende levensgebieden (onderwijs, gezondheid, vrije tijd, sociaal) te vergroten, met name de kinderen waarbij intergenerationale armoede dreigt.
- De deskundigheid van medewerkers en vrijwilligers verder is vergroot (kennis over doelgroepen, herkenning en samenhang problematieken, ondersteuningsaanbod en effectieve werkwijzen).
- De uitvoering verder is verbeterd door een meer samenhangende aanpak (partijen zijn op de hoogte van elkaars aanbod, verwijzen aan elkaar door en instrumenten sluiten op elkaar aan).

Indicatoren

We bepalen de indicatoren als onderdeel van het op te stellen *Actieplan integrale aanpak armoede kinderen* (zie hieronder). Daarbij betrekken we onder meer de indicatoren uit de Jeugdnota 2021-2024.

Wat gaan we doen?

Om de kanselijkheid voor kinderen uit gezinnen met weinig geld te vergroten gaan we:

- Een *Actieplan integrale aanpak achterstanden kinderen* opstellen en uitvoeren, met inbreng van ervaringsdeskundige kinderen en ouders. Het doorbreken en tegengaan van intergenerationale armoede is daarbij een belangrijk onderwerp.
- De kindregelingen en -voorzieningen uit het Kindpakket, met inbreng van ervaringsdeskundige kinderen en volwassenen, onder de aandacht brengen bij ouders, verzorgers, kinderen/jongeren en maatschappelijke partners door makkelijk leesbare, vindbare en toepasbare informatie.
- Samen met de maatschappelijke partners bepalen welke activiteiten en vindplaatsen voor de aanpak van kinderarmoede benut gaan worden om elkaar te versterken (bijvoorbeeld: verbindingen tussen Onderwijskansenbeleid en Gezondheidsbeleid/JGZ, inzet Kinderlabs, BSN en werkwijze Vreedzame wijk, project Kansrijke start).
- Zorgen dat medewerkers en vrijwilligers over voldoende deskundigheid beschikken (kennis over doelgroep, samenhang en herkennen problematieken, ondersteuningsaanbod en effectieve werkwijzen).

⁵⁰ CBS/SCP, *Kansrijk armoedebestrijding*, pagina 176

⁵¹ Visser, S. (2019). *Mechanismen van en interventies bij intergenerationale armoede: Een literatuuronderzoek*. Rijksuniversiteit Groningen; Feitenblad, *Generatie-armoede doorbreken; wat werkt?*

e. Integrale uitvoering

Samenhang

Naast verdere versteviging van de samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen is deze versteviging ook nodig in de uitvoering. Dit houdt vooral in dat medewerkers en vrijwilligers Capellenaren met geldzorgen informatie, advies en ondersteuning geven die zich niet beperkt tot financiële aspecten, maar zich ook richt op alle andere relevante levensgebieden. Financiële problematiek is immers meestal onderdeel van meervoudige, met elkaar samenhangende problematiek: als de financiën op orde zijn geeft dat rust en betere kansen om problemen aan te kunnen pakken en omgekeerd helpt stabiliteit op andere levensgebieden als basis voor een gezonde financiële huishouding.

Waar staan we?

Globaal gezien zijn er drie soorten partijen die in Capelle uitvoering geven aan de aanpak van armoede en schulden. Allereerst onze partners waarvoor dit de kernactiviteit is en waarmee de gemeente formele afspraken heeft in de vorm van een overeenkomst of een subsidie. Voorbeelden zijn de Voedselbank Capelle, Stichting Leergeld Hollandsche IJssel, Jeugdfonds Sport & Cultuur en Samen010. De tweede groep zijn de 'verbonden partijen', zoals Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, het CJG en Sportief Capelle. Deze partijen hebben een veel breder werkterrein, met de aanpak van financiële problematiek als onderdeel. Ook met deze partijen heeft de gemeente formele afspraken, vastgelegd in het kader van de Dienstverleningsovereenkomsten. Dan is er nog een derde groep (de buitenschil) waarmee de gemeente geen of minder vastomlijnde afspraken heeft over de aanpak van armoede en schulden, maar die daar wel een kleinere tot grotere rol in spelen. Voorbeelden zijn de Bibliotheek, het onderwijs, ondernemers, zorgaanbieders, religieuze organisaties en persoonlijke initiatieven van Capellenaren. Tezamen vormen al deze partijen samen met de gemeente de uitvoeringsbasis, dat zich ontwikkeld heeft tot een netwerk verweven door de Capelse samenleving.

Ook in de uitvoering zijn de afgelopen periode belangrijke vorderingen gemaakt in een samenhangender aanpak van financiële problematiek. Door extra capaciteit voor financiële hulpverlening en financiële preventie, deskundigheidsbevordering bij de medewerkers en vrijwilligers wat betreft kennis over de doelgroep, samenhang en herkennen problematieken, effectieve werkwijzen (zoals stress-sensitieve dienstverlening) en het ondersteuningsaanbod aan regelingen, voorzieningen en betrokken partijen. Bij de 'toegangspartijen'⁵² maakt het onderwerp financiële problematiek inmiddels in meer of mindere mate onderdeel uit van de brede beoordeling van een hulpvraag, waarbij men minder gericht is op wat binnen de regels kan, maar meer kijkt naar waar een persoon mee geholpen is. De benoeming van vaste aanspreekpunten bij de verschillende partijen heeft gezorgd voor snellere en betere afstemming. De herstart van het Eropaf-team van Welzijn Capelle is een ander goed voorbeeld van meer samenhang in de uitvoering.

Maar er is nog ruimte voor verdere verbetering en invulling van een breed gerichte uitvoering:

- Voor de eerste groep partners geldt dat hun 'vindplaatsfunctie' extra mogelijkheden biedt om Capellenaren ook op andere gebieden te ondersteunen met informatie en advies. Zo kunnen Capellenaren met hulp van een budgetmaatje ook gestimuleerd worden tot een actiever, gezonder leefstijl, door afstemming met het aanbod van Sportief Capelle.
- Voor de medewerkers van de verbonden partijen is het van belang hun deskundigheid doorlopend te bevorderen en waar nodig de dienstverlening nog passender in te richten op wat nodig is Capellenaren te helpen zoveel mogelijk zelfredzaam te zijn. Uitgangspunten hierbij zijn maatwerk en activering, door bijvoorbeeld (betaald) werk, opleiding, sport en het 'zelf leren doen' door versterking van basisvaardigheden. Verder is een werkwijze⁵³ nodig die een betere oplossing biedt voor de zwaarste multi-probleem huishoudens (waaronder schulden) die een onevenredig deel van de ondersteuningscapaciteit en -kosten vragen.
- Voor de groep partners in de buitenschil geldt dat de contacten over en weer verder aangehaald moeten worden, om via deze weg meer Capellenaren -vooral de groep die minder in zicht is bij de instanties- te kunnen helpen. Instrumenten hiervoor zijn bijvoorbeeld de Armoedecirkel, de themabijeenkomsten

⁵² De toegangspartijen zijn de partijen die de toegang naar informatie, advies en ondersteuning binnen het sociaal domein vormen: Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, het CJG, het Wmo-loket en de huisartsen.

(bijvoorbeeld de armoedeconferentie) en het Pact van Capelle. Deze platforms dienen om knelpunten, kansen en verbeteringen in de aanpak van armoede en schulden te bespreken en om kennis en ervaring te delen. Belangrijk onderwerpen hierbij zijn: preventie, vroegsignalering en effectieve werkwijzen aanpakken.

Maatwerk in Capelle

‘Maatwerk’ is al sinds enige jaren een belangrijk uitgangspunt in beleid en uitvoering binnen het sociaal domein. Wij verstaan onder maatwerk: het bieden van passende ondersteuning op alle relevante levensdomeinen aan een persoon die hulp nodig heeft, zodat deze persoon de ondersteuning krijgt die nodig is om (weer) zo goed mogelijk te kunnen meedoen in de samenleving. Bij het bepalen van de nodige ondersteuning gaan we uit van wat een persoon zelf kan doen of met behulp van mensen uit de eigen omgeving. Daarbij houden we rekening met wet- en regelgeving, maar kijken nadrukkelijk naar de ruimte die deze biedt. Niet zozeer rechtmatigheid, maar doelmatigheid staat voorop. Anders gezegd, handelen vanuit de geest van de wet in plaats van de letter van de wet.

Het werken volgens deze benadering is niet van de ene op de andere dag gerealiseerd. ‘Maatwerk bieden’ is veelzijdig en verschilt van eenvoudig (bijvoorbeeld een aanvraag voor bijzondere bijstand) tot ingewikkeld (zoals hulp voor een multi-probleem gezin met schulden). Ook moeten medewerkers leren omgaan met de ruimte om samen met de hulpvrager breder te kijken naar de best mogelijke oplossing.

Toch hebben we bij de aanpak van armoede en schulden de afgelopen periode belangrijke vorderingen gemaakt met maatwerkgericht werken. Voorbeelden zijn de werkwijze van de Omgekeerde toets door GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, de brede beoordeling bij aanmeldingen voor schulddienstverlening en het Maatwerkbudget van Welzijn Capelle. Ook in de uitvoering op het gebied van onder meer de Wmo, Jeugd(zorg) en Gezondheid is inhoud gegeven aan het maatwerkprincipe, bijvoorbeeld door in de afwegingen voor hulp rekening te houden met de bestaanszekerheid van de hulpvrager.

De komende periode gaan we verder met maatwerkgericht werken, waarbij maatwerk en versterking van de samenhang tussen de beleidsterreinen hand in hand gaan.

Wat willen we bereiken en hoe maken we dat inzichtelijk?

We willen dat Capellenaren een leven zonder geldzorgen hebben, zodat ze goed mee kunnen doen aan het leven van alledag. Daarvoor willen we een samenhangender uitvoering voor de aanpak van financiële problematiek, in combinatie met inzet op andere levensgebieden waar nodig en in samenwerking met de verschillende maatschappelijke partners. De samenhangender aanpak zorgt ervoor dat de inzet vanuit de verschillende invalshoeken elkaar versterkt en daarmee betere resultaten oplevert, dat wil zeggen financiële bestaanszekerheid, meer meedoen en meer veerkracht.

In de periode 2021-2024 willen we bereiken dat:

- Meer Capellenaren met (dreigende) financiële problematiek integrale, preventiegerichte informatie, advies en ondersteuning krijgen, om zo hun (financiële) bestaanszekerheid veilig te kunnen stellen.
- De deskundigheid van medewerkers en vrijwilligers verder is vergroot (kennis over doelgroepen, samenhang en herkennen problematieken, ondersteuningsaanbod en effectieve werkwijzen).
- De uitvoering verder is verbeterd door een samenhangender aanpak (partijen zijn op de hoogte van elkaars aanbod, verwijzen aan elkaar door en instrumenten sluiten op elkaar aan).

Indicator	Bron	Referentiescore	Beoogd resultaat 2024	Bijzonderheden
Aandeel subsidies en inkoopopdrachten voor uitvoering armoede-schuldenbeleid met afspraken over versterking samenwerking met partners.	Beschikkingen, opdrachtbrieven, verantwoordingen, prestatieafspraken verbonden partijen.	100%.	100%.	Het gaat in deze periode om de subsidies Armoedebeleid, de inkoop Sport & Cultuurregeling voor kinderen, de voorziening schoolgoederen (laptops en fietsen) en de prestatieafspraken met Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, CJG en Sportief Capelle.

Aantal trainingen /voorlichtingen deskundigheidsbevordering aanpak armoede en schulden voor medewerkers en vrijwilligers.	Prestatieafspraken en verantwoording subsidies, jaarverslagen m.b.t. uitvoering overeenkomsten, rapportages verbonden partijen.	Nulmeting 2022.	Bepalen in 2022.	
Oordeel betrokken partijen over de samenhang en integraliteit uitvoering.	Inventarisatie onder betrokken partijen.	Nulmeting 2021.	Partijen ervaren een verbeterde deskundigheid en meer samenhang.	De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief, in de vorm van ervaringen van medewerkers en vrijwilligers.
Oordeel Capellenaar over de ondersteuning.	Focusgroepen.	-	Nader te bepalen bij uitwerking instrument focusgroep.	Metten ervaringen Capellenaren meenemen in subsidies, overeenkomsten en DVO's/prestatieafspraken.

Wat gaan we doen?

Om te zorgen voor meer samenhang in de uitvoering waarbij breder gekeken wordt dan de financiële hulpvraag gaan we:

- In de subsidiebeschikkingen en overeenkomsten met onze partners afspraken opnemen over de integrale, preventiegerichte aanpak van financiële problematiek.
- In de prestatieafspraken met de verbonden partijen afspraken opnemen over de integrale, preventiegerichte aanpak van financiële problematiek.
- Werken aan verdere deskundigheidsbevordering van medewerkers en vrijwilligers in de uitvoering rondom de aanpak van financiële problematiek (onder andere stress sensitieve dienstverlening, maatwerkgericht werken), in samenhang met het educatief aanbod vanuit andere invalshoeken zoals laaggeletterdheid, gezondheid en zorg. Een pilot uitvoeren voor de intensieve integrale aanpak voor de zwaarste multi-probleemhuishoudens die zowel met schulden als huiselijk geweld te maken hebben⁵⁴. Dit gebeurt volgens de methode Sociaal Hospitaal (doorbraakmethode) van het Instituut voor Publieke Waarden.
- De samenwerking binnen het Pact van Capelle en de Armoedecirkel voortzetten/verstevigen. Met name de samenwerking met religieuze organisaties, ondernemers en kleine particuliere initiatieven.
- Vaste aanspreekpunten bij betrokken partijen aanhouden voor snelle afstemming.

⁵⁴ Motie bij Begroting 2021: pilot voorkomen van huiselijk geweld door schulden. De doorbraakmethode /werkwijze sociaal hospitaal van het Instituut voor Publieke Waarden biedt een effectief bewezen werkwijze. <https://www.doorbraakmethode.nl/resultaten> en www.sociaalhospitaal.nl De werkwijze zorgt ervoor dat huishoudens met veel problemen zo snel mogelijk weer bestaanszekerheid ervaren. Om dat voor elkaar te krijgen organiseert het Sociaal Hospitaal toegang tot de hulp en ondersteuning waar de gezinnen op dat moment behoefte aan hebben.

3.3 Beleidslijn 3: Versterken schuldenaanpak

Doel van deze beleidslijn is dat Capellenaren tijdig passende ondersteuning krijgen bij (dreigende) financiële problematiek en schuldenvrij worden en blijven. De financiële bestaanszekerheid draagt eraan bij dat Capellenaren beter voor zichzelf kunnen zorgen, kunnen meedoen in de samenleving en daardoor ook gezonder zijn en meer veerkracht hebben. Daarvoor zetten we structureel in op preventie, voorlichting over de toegang tot hulp bij schulden, het signaleren van betalingsachterstanden, ondersteuning bij het oplossen van schulden en nazorg.

Waar staan we?

Binnen deze lijn geven we uitvoering aan het *Actieplan schulden aanpakken in Capelle* (2019), dat deels gebaseerd is op de aanbevelingen voor de verbetering van de Capelse schulddienstverlening uit het Rekenkamerrapport 'Niet zonder schuld'. Het Actieplan geeft aan hoe Capelle inhoud geeft aan de brede, integrale ketenaanpak, van preventie tot en met de nazorg. De uitvoering van de schuldenaanpak gebeurt vooral door de unit Frontlijn, Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken en Samen010/Budgetmaatjes.

De afgelopen periode hebben we verschillende onderdelen in de ketenaanpak schulden versterkt. Zo is het Meldpunt woningontruiming XL verbreed naar een Meldpunt vroegsignalering. Dit Meldpunt registreert de meldingen van betalingsachterstanden van huur, water, energie en zorgverzekering en coördineert tevens de opvolging daarvan. Dit houdt onder meer in dat jaarlijks maximaal 300 gematchte meldingen worden opgevolgd door Welzijn Capelle, -waarvan maximaal 200 huisbezoeken- om afspraken te maken over de aanpak van de betalingsachterstanden om verergering te voorkomen. De verdere uitbouw met extra signaalpartners vindt plaats binnen het kader van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Door de vroegsignalering hebben we Capellenaren eerder in beeld om zo erger te voorkomen.

Ook is gewerkt aan een laagdrempeliger toegang. Capellenaren met financiële problematiek kunnen zich voor schulddienstverlening melden bij Welzijn Capelle. De medewerkers kijken naar een breed passend aanbod en verwijzen waar nodig door naar andere ketenpartners. Om de hoge kosten van het gebruik van bewindvoering te beperken bieden we als alternatief verschillende vormen van budgetbeheer en zijn er afspraken met bewindvoerders en rechtbank over de kwaliteit van de dienstverlening, gericht op versterking van de financiële vaardigheden van Capellenaren. Verder is de ondersteuning in de schuldentrajecten ingericht op meer maatwerk, meer warme overdracht en meer klantcontact. Waar nodig bieden we nazorg, als alternatief voor mensen die bijvoorbeeld niet in staat zijn een traject af te ronden, of als vervolghulp na afloop van een schuldhulpverlening om terugval te voorkomen.

Ondanks de verschillende mogelijkheden voor ondersteuning worden veel mensen met schulden -nog- niet bereikt. Landelijk onderzoek⁵⁵ toont aan dat circa 70 procent van de mensen met schulden onzichtbaar blijft voor de schuldhulpverlening. En gemiddeld zitten mensen al vijf jaar met betalingsproblemen voordat ze zich melden voor hulp. De gemiddelde hulpvrager heeft op dat moment gemiddeld € 39.000,-⁵⁶ aan schulden opgebouwd bij dertien verschillende schuldeisers. Een groot deel (40 procent) van hen denkt niet dat de problemen zo ernstig zijn dat zij daar (professionele) hulp bij nodig heeft⁵⁷. Er moet daarom meer gebeuren om mensen met financiële problemen er bewust van te maken dat zij hulp zoeken en accepteren.

Gebaseerd op de cijfers van het CBS van het aantal huishoudens met geregistreerde schulden (2018) zou het voor Capelle om circa 2.700 huishoudens⁵⁸ gaan die buiten beeld zijn van de hulpverlening. We zien het verhogen van het bereik van Capellenaren dan ook als speerpunt voor de komende beleidsperiode. Dat geldt ook voor het

⁵⁵ COVID-19 en schuldenproblematiek in Nederland, Onderzoek en oplossingsrichtingen voor een gezamenlijk actieplan, Deloitte, 16 juni 2020.

⁵⁶ Jaarverslag NVVK 2019. Het bedrag van afgerond € 39.000 betreft het schuldbedrag van particulieren. bij ondernemers ligt dit op afgerond €107.186,-

⁵⁷ Financiële problemen 2018, rapport Nibud 17 april 2019.

⁵⁸ Zie paragraaf 1.4.2 van het Beleidskader. In 2018 telde Capelle 3.910 huishoudens met geregistreerde schulden. 70% van dit cijfer is 2.737.

terugdringen van het aantal recidives⁵⁹. Kanttekening bij deze opgaven is dat de ondersteuning bij de aanpak van schulden op basis is van vrijwilligheid. Niet alle mensen willen geholpen worden en het succes van de ondersteuning is ook afhankelijk van zowel de medewerking van de cliënten als van de schuldeisers.

Verder is extra aandacht nodig voor jongeren en ondernemers. Er is inmiddels landelijk meer bekend over effectieve ondersteuning aan jongeren. In Capelle bekijken we opnieuw wat een voor Capelle werkzame aanpak kan zijn. Voor ondernemers inventariseren we of aanvullende ondersteuning nodig is op het huidige aanbod via het Regionaal bureau zelfstandigen. Belangrijk aandachtspunt voor de komende periode is ook het verder versterken van de samenwerking en afstemming tussen de partijen die betrokken zijn bij de schuldenaanpak

Wat willen we bereiken en hoe maken we dat inzichtelijk?

In de periode 2021-2024 willen we bereiken dat:

- Meer Capellenaren met schulden in beeld zijn bij de gemeente en op een eerder moment om erger te voorkomen.
- Meer Capellenaren met schulden ondersteund worden bij het oplossen van hun schulden en meer Capellenaren hun plan van aanpak uitvoeren binnen de afgesproken tijd/volgens de afspraken.
- Meer Capellenaren voorgoed uit de (problematische) schulden blijven.

We maken dit inzichtelijk met de volgende indicatoren:

Meer Capellenaren met schulden zijn (eerder) in beeld van de gemeente				
Indicator	Bron	Referentiescore	Beoogd resultaat 2024	Bijzonderheden
Aantal vroegsignalen betalingsachterstanden.	RIS/Vroeg er op af.	2019: n.v.t. 2020: 1.193	Toename.	Omdat lang niet alle Capellenaren met schulden in beeld zijn en vanwege de extra inzet op vroegsignalering, zal deze indicator naar verwachting een toename laten zien.
Aantal matches van meervoudige betalingsachterstanden.	Meldpunt vroegsignalering.	2019: n.v.t. 2020: 81	Toename.	Idem.
Aantal aanmeldingen schulden bij toegang Welzijn Capelle en GR IJsselgemeenten Sociale Zaken.	Registratie Welzijn Capelle en registratie GR IJsselgemeenten Sociale Zaken.	Welzijn Capelle: 2019: 860 2020: 804 Sociale Zaken: 2019: 310 2020: 220	Toename.	Tot 2021 waren zowel Welzijn Capelle als GR IJsselgemeenten Sociale Zaken-SHV de toegang tot hulp bij schulden. Vanaf 2021 is de gehele toegang belegd bij Welzijn Capelle. Vanwege de impact van de coronacrisis en door de extra aandacht voor hulp bij schulden (inclusief vroegsignalering), zal deze indicator naar verwachting een toename laten zien.
Gemiddelde schuld bij aanmelding.	RIS/vroeg eropaf Registratie Welzijn Capelle (niet alle klanten komen via RIS binnen) en GR IJsselgemeenten Sociale Zaken.	Nulmeting in 2022.	Afname.	Als Capellenaren eerder in beeld zijn en dus eerder hulp kan worden geboden, zal de gemiddelde schuld naar verwachting afnemen. De omvang van de schuld is echter ook afhankelijk van het incassobeleid van de diverse organisaties/bedrijven.

Meer Capellenaren met schulden worden ondersteund bij het oplossen van hun schulden en voeren hun plan van aanpak uit binnen de afgesproken termijn/volgens de afspraken				
Indicator	Bron	Referentiescore	Beoogd resultaat 2024	Bijzonderheden
Aantal matches vroegsignalering dat wordt opgevolgd door huisbezoek.	RIS/Vroeg eropaf.	2019: n.v.t. 2020: vanwege corona geen huisbezoek.	200	Idealiter vertoont deze indicator een stijging naarmate meer Capellenaren met schulden in beeld zijn. De opvolging van signalen van schulden is echter mede afhankelijk van de beschikbare middelen/inzet. Beoogde score is op basis van streefwaarde uit

⁵⁹ Dit is het aantal Capellenaren dat herhaaldelijk een beroep doet op een traject financiële hulpverlening bij Welzijn Capelle of schuldhulpverlening (minnelijke regeling, WSNP, schuldsanering)personen⁵⁹ bij GR IJsselgemeenten Sociale Zaken.

				<i>Actieplan schulden aanpakken in Capelle.</i>
Aantal (personen met) vastgestelde plannen van aanpak ⁶⁰ .	Registratie Welzijn Capelle en registratie GR IJsselgemeenten Sociale Zaken.	Nulmeting in 2022.	Toename.	Idem.
Het aantal (personen met) volledig uitgevoerd plan van aanpak binnen de afgesproken termijn.	Registratie Welzijn Capelle en registratie GR IJsselgemeenten Sociale Zaken.	Nulmeting in 2022.	Toename.	Idem. Dit zal naar verwachting per jaar een oplopend aantal zijn, omdat een plan van aanpak een langere looptijd heeft dan een jaar.
Aantal personen met ondersteuning schulddienstverlening van Welzijn, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken en Samen010.	Registratie Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten en Budgetmaatjes.	-Welzijn Capelle 2019: 409; 2020: 355 -Sociale Zaken/SHV 2019: 346; 2020: 288 -Samen010 2019: 56 2020: 78	Toename.	Idem. .

Meer Capellenaren blijvend uit de (problematische) schulden				
Indicator	Bron	Referentiescore	Beoogd resultaat 2024	Bijzonderheden
Aantal recidives bij Welzijn Capelle traject financiële hulpverlening en GR IJsselgemeenten Sociale Zaken voor schuldhulpverlening ⁶¹ .	Registratie Welzijn Capelle en registratie GR IJsselgemeenten Sociale Zaken.	Welzijn Capelle: 2019: - 2020: 81 Sociale Zaken: 2019: 157 2020: cijfer volgt	Afname.	Vanwege de extra inzet op nazorg de komende periode zal deze indicator naar verwachting een afname laten zien.

Wat gaan we doen?

Om verder inhoud te geven aan de verschillende onderdelen van de schulddienstverlening gaan we:

- Verder uitvoering geven aan de verschillende onderdelen van het *Actieplan schulden aanpakken in Capelle*. Verschillende activiteiten hieronder zijn onderdeel van het actieplan.
- De vroegsignalering versterken door:
 - o verdere uitbouw van het Meldpunt vroegsignalering door aansluiting van extra signaalpartners;
 - o voorlichting/training aan medewerkers in de uitvoering over het herkennen van signalen van financiële problematiek en gesprekstechnieken voor een adequate klantbenadering;
 - o beter benutten van vindplaatsen van Capellenaren met (dreigende) financiële problematiek, zoals werkgevers, Voedselbank, zorgpartners (zoals huisartsen, tandartsen, apotheken, GGZ, jeugdzorg, hulpverlening huiselijk geweld).
- Zorgen dat meer Capellenaren Welzijn Capelle eerder weten te vinden voor hulp bij schulden door actuele en makkelijk vindbare en leesbare informatie over hulp bij schulden, zowel voor Capellenaren als maatschappelijke partners.
- De ketensamenwerking en afstemming verstevigen tussen de betrokken partijen (Welzijn Capelle, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, Samen010 en gemeente).
- Verder inhoud geven aan de vormgeving en uitvoering van de nazorg (zowel aan het einde van schuldhulptraject als bij tussentijdse uitval) om herhaling te voorkomen.
- Uitvoering geven aan de pilot sociale leningen (in combinatie met Maatwerkbudget).
- Uitvoering geven aan het instrument schuldsanering.
- Zorgen voor een passend en samenhangend breed aanbod voor jongeren⁶².

⁶¹ Recidive Sociale Zaken: klant heeft in de periode van drie jaar voorafgaand aan de formele aanvraag al eerder een schuldhulpverleningstraject doorlopen. Recidive Welzijn Capelle: cliënt heeft in de periode van twee jaar voorafgaand aan de formele aanvraag al eerder een schuldhulpverleningstraject doorlopen.

⁶² Onder andere www.nibud.nl/beroepsmatig/financieel-gedrag-van-jongeren/; www.nibud.nl/beroepsmatig/jongeren-en-schulden-preventiemiddel-18-en-nu/; www.schuldenlab.nl/innovaties/jongeren-perspectief-fonds.

- Investeren in voorlichting aan medewerkers en ondernemers⁶³ om ondernemers met schulden eerder en beter te ondersteunen.
- Voorschriften uit de nieuwe wet- en regelgeving (zoals Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, Wet vereenvoudiging beslagvrije voet, Wet Stroomlijning keten voor derdenbeslag ten behoeve van het verbreden van het beslagregister en Wet adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind) inpassen in de Capelse schuldenaanpak.
- Meer en betere registratie van prestaties voor meer inzicht in resultaten en effecten van de inzet (onder andere door prestatieafspraken in kader van de Dienstverleningsovereenkomsten en deelname aan de benchmark armoede en schulden).
- Aansluiten bij het kwaliteitskader schuldhulpverlening dat landelijk wordt ontwikkeld.
- Nader onderzoek doen naar omvang, achtergronden en bereik doelgroep en achtergronden schuldenproblematiek.
- Monitoren van kansrijke pilots, instrumenten en werkwijzen⁶⁴ van andere gemeenten voor toepasbaarheid in Capelle.
- Zorgen dat de aanpak van schulden vast onderdeel is in beleid en uitvoering op andere terreinen (onder andere Werk & Inkomen, Jeugd(hulp), Wmo, Inburgering, GGZ)
- Aanbieden van een passender en daardoor effectiever ondersteuning door werkwijze met klantprofielen /screeningsinstrument en klantreizen.

⁶³ <https://www.schouderonder.nl/publicaties/werkwijzer-ondernemers-en-schulden>.

⁶⁴ Voorbeelden zijn: collectief schulden regelen, Schuldenknooppunt, samenwerking met het landelijk Waarborgfonds, de Nederlandse Schuldhulprouete, pauzeknop schulden, meer toeleiding naar WSNP, sociaal incasseren, Mobility Mentoring, en mogelijkheden digitale schulddienstverlening (bijvoorbeeld met de buddy-app).

3.4 Beleidslijn 4: Vergroten bereik inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die financiële zelfredzaamheid vergroten

Doel van deze beleidslijn is te zorgen dat Capellenaren met onvoldoende geld voor de gebruikelijke basisbehoeften, voor zolang noodzakelijk gebruik kunnen maken van de (landelijke en lokale) inkomensondersteunende regelingen. En te zorgen dat Capellenaren waarvoor de informatie over de regelingen en aanvraagwijzen moeilijk is, gebruik maken van voorzieningen zoals de wijkwinkels waarmee ze hun financiële zaken zelf kunnen regelen. Meer financiële bestaanszekerheid draagt eraan bij dat Capellenaren beter voor zichzelf kunnen zorgen, kunnen meedoen in de samenleving en daardoor ook gezonder zijn en meer veerkracht hebben.

Waar staan we?

Capelle aan den IJssel heeft verschillende inkomensondersteunende regelingen voor huishoudens met een laag inkomen⁶⁵. Voorbeelden zijn de bijzondere bijstand, de individuele inkomenstoelage, kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen, de regelingen van het Kindpakket en noodhulp. Daarnaast zijn er preventiegerichte voorzieningen gericht op het vergroten van de financiële zelfredzaamheid, zoals de wijkwinkels en de buurtmoeders en instrumenten als de budgettrainingen, digitale geldplannen en Bereken uw Recht. Verschillende partijen, zoals de gemeente, GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, Welzijn Capelle, Stichting Leergeld Hollandsche IJssel en Jeugdfonds Sport & Cultuur Zuid-Holland, zijn betrokken bij de uitvoering. Samen met onze partners brengen we de regelingen en voorzieningen met diverse communicatiemiddelen (websites, folders, sociale media) onder de aandacht van zowel Capellenaren als maatschappelijke organisaties. De boodschap hierbij is dat het aanbod voor iedereen met een laag inkomen is en niet alleen voor mensen met bijstandsuitkering. Dit om het bereik onder de werkende minima te vergroten. Ook richt de voorlichting zich op het doorbreken van het taboe op hulp zoeken bij financiële problemen. En op de bewustwording van het belang een financiële buffer op te bouwen om tegenvallers op te vangen. De afgelopen periode is ook de ontwikkeling ingezet naar een maatwerkgerichte werkwijze bij de beoordeling van aanvragen. Daarbij wordt minder gekeken naar criteria en regels, maar meer naar wat nodig is om een bepaald probleem op te lossen.

De afgelopen jaren zijn we erin geslaagd om meer Capellenaren te bereiken met het aanbod aan regelingen en voorzieningen. Toch is nog een groep mensen die wel in aanmerking komen, maar er geen gebruik van maken. Daar zijn verschillende redenen voor, die deels te maken hebben met het aanbod zelf (onbekendheid, te ingewikkelde informatie⁶⁶ en aanvraagwijzen, versnipperd aanbod over verschillende partijen) en deels met de beoogde gebruiker (schaamte over situatie, wantrouwen tegenover 'de instanties' en uitstelgedrag). Naast het realiseren van een hoger bereik dient ook de samenhang in het aanbod te worden verbeterd (bijvoorbeeld tussen de wijkwinkels, budgetmaatjes en buurtmoeders), evenals de presentatie ervan in de voorlichtingsmiddelen. Aandachtspunt voor de komende periode is ook de conclusie uit onderzoek van het Nibud waaruit blijkt dat ondanks de inkomensondersteunende regelingen een aantal huishoudtypen structureel te weinig geld heeft om rond te kunnen komen⁶⁷.

Armoedeval

Mensen die vanuit een uitkering (in deeltijd) gaan werken en mensen met een baan die meer gaan werken, houden soms minder geld over dan uitkeringsgerechtigden. Deze armoedeval komt door het stelsel van landelijke toeslagen en gemeentelijke inkomensondersteunende regelingen. Als een inkomen in een huishouden toeneemt, komt men bij een bepaalde grens niet meer in aanmerking voor de toeslagen en regelingen. Dit kan een rem zijn op het aanvaarden van (meer uren) werk. Uit landelijke onderzoek⁶⁸ blijkt dat er niet of nauwelijks sprake is van een armoedeval als alleen gekeken wordt naar de landelijke regelingen, omdat deze geleidelijk afbouwen. De armoedeval zit vooral in de combinatie van de afbouw van de landelijke regelingen en het wegvallen van lokale regelingen als gevolg van de stijging van het inkomen.

⁶⁵ Zie bijlage 2 voor overzicht van de regelingen en voorzieningen.

⁶⁶ Rapport Kinderombudsman Wie, wat, waar? Onder de loep: gem. regelingen voor kinderen in armoede januari 2021 (Djuma zaaknummer 395841).

⁶⁷ Nibud, <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/rapport-analyse-vijf-jaar-armoedebelid-in-tachtig-gemeenten/>

⁶⁸ STIMULANSZ - Samenspel centraal en decentraal inkomensbeleid, 25 oktober 2019.

Dit betekent dat binnen het gemeentelijk beleid in principe mogelijkheden zijn op het voorkomen van de armoedeval en ervoor te zorgen dat werken loont. Dat is echter niet eenvoudig. Het verhogen van de inkomensgrens voor inkomensondersteunende regelingen van bijvoorbeeld 120% naar 130% wsm verkleint aan de ene kant het risico op de armoedeval voor huishoudens met een inkomen tot 130% wsm, maar vergroot juist de armoedeval als men een inkomen boven die grens krijgt. Het verlagen van de inkomensgrenzen is onwenselijk, omdat het ongunstig is voor degenen die er niet in slagen om (beter betaald) werk te verkrijgen. Vooralnog handhaven we de huidige inkomensgrenzen voor de verschillende inkomensondersteunende regelingen⁶⁹.

Vanuit het principe dat werk lonend moet zijn, benutten we vanuit beleidsterrein Werk en Inkomen een aantal mogelijkheden om de armoedeval te beperken. Voorbeelden zijn het toekennen van een premie bij uitstroom naar werk en het zorgen dat bijstandsgerechtigden met deeltijd werk, op een stabiel netto maandinkomen kunnen rekenen. In het kader van 'Simpel Switchen in de Keten'⁷⁰ onderzoeken we welke stappen eventueel nog meer gezet kunnen worden om de armoedeval te verkleinen.

Wat willen we bereiken en hoe maken we dat inzichtelijk?

In de periode 2021-2024⁷¹ willen we bereiken dat:

- Meer Capellenaren met een laag (bestedbaar) inkomen die in aanmerking komen voor een of meerdere inkomensondersteunende regelingen de weg naar de regelingen weet te vinden en er gebruik van maken.
- Meer Capellenaren met een hulpvraag op financieel vlak gebruik maken van de ondersteuning van de wijkwinkels.
- De betrokken partijen goed op de hoogte zijn van het aanbod aan inkomensondersteunende regelingen en preventiegerichte voorzieningen.
- De betrokken partijen meer samenhang tussen de preventiegerichte voorzieningen ervaren. Dat wil zeggen, partijen zijn op de hoogte van elkaars aanbod, verwijzen aan elkaar door en instrumenten sluiten op elkaar aan.

We maken dit inzichtelijk met de volgende indicatoren:

Indicator	Bron	Referentiescore	Beoogd resultaat 2024	Bijzonderheden
Bereik inkomensondersteunende regelingen aan Capellenaren met een laag inkomen.	Armoedemonitor.	Cijfers 2018: a. Kwijtschelding belastingen: 79%. b. Bijzondere bijstand: 29%. c. Jeugdfonds: 48%. d. Collectieve zorgverzekering: 35%. e. Rotterdampas: 30%. f. Indirecte schoolkosten: 34%.	Toename.	Zie aanvullende informatie met vergelijking gemeenten in bijlage 3.
% volledig niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen.	Armoedemonitor.	Cijfer 2018: 7,5%.	Afname.	
Aantallen Capellenaren met hulpvraag op financieel vlak bij wijkwinkels.	Rapportages / registraties Welzijn Capelle.	2019: 2.684. 2020: 2.317.	Toename.	
Aantal voorlichtingen /trainingen over aanbod regelingen en voorzieningen.	Rapportages / registraties betrokken partijen.	Nulmeting 2021.	Nader te bepalen.	
Oordeel betrokken partijen over de samenhang preventiegerichte voorzieningen.	Inventarisatie onder betrokken partijen.	Nulmeting 2021.	Partijen ervaren meer samenhang.	De monitoring op deze indicator is met name kwalitatief, in de vorm van ervaringen van medewerkers en vrijwilligers.

⁶⁹ Zie voor een overzicht van de inkomensondersteunende regelingen bijlage 2.

⁷⁰ Kamerbrief SZW 20 november 2019: Voortgang Simpel Switchen in de Participatieketen Doel van het project 'Simpel Switchen in de Participatieketen' is om overgangen in de participatieketen te versoepelen. Bijvoorbeeld rondom inkomstenonzekerheid bij het aanvaarden van werk.

Wat gaan we doen?

Om het bereik en gebruik van de inkomensondersteunende regelingen en preventiegerichte voorzieningen te vergroten gaan we:

- Zorgen voor actuele, goed vindbare en begrijpelijke informatie (schriftelijk, digitaal en mondeling) en waar mogelijk eenvoudiger aanvraagwijzen. Op onderdelen stellen we informatie in meerdere talen beschikbaar om de doelgroep beter te bereiken.
- Zorgen voor een heldere voorlichting over de regelingen en voorzieningen aan de hand van een jaarlijkse communicatieplanning, met extra aandacht voor kinderen/gezinnen, jongvolwassenen, werkende minima, ouderen en langdurige minima.
- De uitvoering en organisatie van de inkomensondersteunende regelingen monitoren en waar nodig aanpassen. Dit ook in relatie tot nieuwe landelijke regelgeving, maatwerkgericht werken en het tegengaan van dubbelingen en van de armoedeval.
- De ondersteuning van Capellenaren vanuit de wijkwinkels verstevigen, onder andere door structurele deskundigheidsbevordering van de vrijwilligers. In samenhang hiermee onderzoeken we of het wenselijk is om één centrale plek met gebundelde expertise over geldzaken in te richten waar Capellenaren (ook fysiek) terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning op financieel vlak.
- De samenhang verstevigen tussen de preventiegerichte voorzieningen, door na te gaan waar de voorzieningen beter op elkaar kunnen aansluiten en door gezamenlijke bijeenkomsten van de medewerkers om kennis en ervaring uit te wisselen.
- Meer gebruik maken van de kennis van ervaringsdeskundigen, bijvoorbeeld door middel van focusgroepen en testpanels.
- Onderzoeken of het zinvol is een inkomenseffectrapportage uit te voeren, om na te gaan of bepaalde huishoudtypen in Capelle structureel te weinig geld hebben om te voorzien in de noodzakelijke levensbehoeften en om inzicht te krijgen in de armoedeval.

4. Financieel kader

Dit hoofdstuk bevat het financieel kader voor de aanpak van armoede en schulden voor de periode 2021-2024.

4.1 Huidige budgetten

In de meerjarenbegroting 2021-2024 zijn binnen Programma 6 Sociaal Domein voor het armoede- en schuldenbeleid de onderstaande budgetten (tabel 1) beschikbaar om de uitvoering van de reguliere activiteiten voort te zetten.

Tabel 1: Meerjarenbegroting budget armoede- en schuldenbeleid ⁷²	2021	2022	2023	2024
Armoedebeleid algemeen*	305.832	215.832	215.832	215.832
Jeugdfonds Sport & Cultuur **	405.000	335.000	335.000	335.000
Brede schuldenaanpak	357.000	357.000	357.000	357.000
Totaal	1.067.832	907.832	907.832	907.832

*Het verschil in beschikbaar budget tussen de jaarschijf 2021 en 2022 komt door het eenmalige bedrag van € 50.000,- ter verbetering van de toegang naar en het stroomlijnen van de inkomensondersteunende regelingen

** Het verschil in beschikbaar budget tussen de jaarschijf 2021 en 2022 komt door het eenmalig bedrag van € 70.000,- in verband met de eventuele voorbereidingskosten voor een lokale sport- en cultuurregeling.

4.2 Nieuwe budgetten

Via de Decemercirculaire 2020 heeft het Rijk voor 2020 € 54.470,- en voor 2021 €111.356,- beschikbaar gesteld aan Capelle in de vorm van een decentralisatie-uitkering voor de aanpak van de verwachte toename van de schuldenproblematiek als gevolg van de coronapandemie. De afweging over de besteding van deze extra middelen maakt deel uit van de besluitvorming over de Voorjaarsnota 2021. Hierin is het voorstel opgenomen op de middelen verspreid in te zetten, namelijk € 48.000,- voor 2021, € 48.000,- voor 2022 en € 69.000,- voor 2023. Eventuele verdere extra benodigde financiële middelen voor de aanpak van armoede en schulden komen aan bod bij de betreffende momenten in de P&C-cyclus.

Tabel 2: Voorstellen Voorjaarsnota 2021	2021	2022	2023	2024
Schuldenaanpak	48.500	48.500	68.500	

⁷² Dit overzicht is inclusief de Najaarsnota 2020 en exclusief de inkomensondersteunende regelingen van GR IJsselgemeenten Sociale Zaken, de kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen en de Rotterdampas voor laaginkomenhuishoudens.

5. Monitoring, uitvoering en verantwoording

5.1 Meer inzicht door meten en monitoren

Binnen het sociaal domein werken we aan een efficiënte en effectieve inzet van middelen. Om te bepalen of we de juiste dingen doen, is inzicht nodig in de realisatie van de gewenste maatschappelijke effecten van het beleid. Ter verantwoording beschrijven we de resultaten van onze inzet voor de vier beleidslijnen voor de aanpak van armoede en schulden en de samenhang daarvan met de maatschappelijke effecten (namelijk: vergroten van de maatschappelijke participatie, financiële zelfredzaamheid en veerkracht van Capellenaren). Vaak is echter niet een-op-een aantoonbaar in welke mate de resultaten bijdragen aan bijvoorbeeld 'meer meedoen' of 'meer financiële zelfredzaamheid', maar gaan we uit van aannemelijkheid. Daarbij richten we ons bij de resultaatmeting met name op die aspecten waar we op gemeentelijk niveau invloed op hebben.

Naast de resultaatmeting voor de vier beleidslijnen geven we cijfermatig en kwalitatief inzicht in ontwikkelingen en resultaten rondom de aanpak van armoede en schulden met:

- De (lokale) Armoedemonitor en (landelijke) benchmark Armoede en Schulden. Deze instrumenten geven onder andere inzicht in de ontwikkeling van de omvang van het aantal laaginkomenhuishoudens en achtergrondkenmerken (onder meer inkomensbron, huishoudsamenstelling, leeftijd, geografische spreiding).
- Het Dashboard schuldenproblematiek van het CBS.
- Het Capelse dashboard armoede en schulden.
- De managementrapportages en klanttevredenheidsonderzoeken van onder andere GR IJsselgemeenten Sociale Zaken en Welzijn Capelle. De managementrapportages bieden inzicht in het bereik en het resultaat van de schuldienstverlening.
- Focusgroepen, klantpanels en klantreizen, om na te gaan in hoeverre het ondersteuningsaanbod goed toegankelijk is en aansluit bij de behoefte van de doelgroep.
- Evaluatie van instrumenten, om na te gaan in hoeverre beoogde doelen en resultaten worden behaald.

Verder volgen we onderzoeken naar werkzame aanpakken en instrumenten van kennisorganisaties als ZonMw, Divosa, Platform 31 en Stimulansz naar effectiever aanpakken van armoede en schulden.

5.2 Uitvoering en verantwoording

Prestatieafspraken met de partners

De aanpak van armoede en schulden wordt grotendeels uitgevoerd door onze maatschappelijke partners (zie beleidslijn 2 e). Afspraken hierover leggen we formeel vast in het kader van (Dienstverlenings)overeenkomsten en subsidiebeschikkingen. Deze afspraken betreffen onder andere de te leveren prestaties, de wijze van registratie en de verantwoording.

Uitvoeringsplan aanpak armoede en schulden

Dit Beleidskader is uitgewerkt in een tweejarig uitvoeringsplan voor de periode 2021-2022⁷³. Het uitvoeringsplan wordt jaarlijks bijgesteld in afstemming met de P&C-cyclus en de prestatieafspraken met onze partners. De bijstelling van het Uitvoeringsplan aanpak armoede en schulden 2021-2022 doen we in het vierde kwartaal 2022.

⁷³ Het Uitvoeringsplan aanpak armoede en schulden 2021-2022 is inclusief de kortetermijnlijst voor de periode januari-juni 2021 die onderdeel uitmaakt van het Raadsbesluit Verlenging Beleidskaders Maatschappelijke ondersteuning & Gezondheid 2017-2020, Aanpak Armoede & Schulden 2017-2020 en Werk & Inkomen 2017-2020. 28 september 2020. Djuma documentnummer 282269.

Bijlage 1: Wettelijk kader gemeentelijk schuldenbeleid

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening bepaalt dat gemeenten iedere vier jaar een plan vaststellen dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan de inwoners van zijn gemeente (artikel 2, lid 1). Het plan kan tussentijds gewijzigd worden (art 2, lid 2). Het plan bevat de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid betreffende integrale schuldhulpverlening en het voorkomen dat inwoners schulden aangaan die ze niet kunnen betalen (artikel 2, lid 3).

Het *Beleidskader aanpak armoede en schulden 2021-2024* geeft op hoofdlijnen aan hoe de gemeente Capelle aan den IJssel inhoud geeft aan de integrale schuldhulpverlening (Beleidslijn 3) en het voorkomen van schulden (Beleidslijn 1, 2 en 4), met verwijzing naar het *Actieplan schulden aanpakken in Capelle*⁷⁴ dat een beschrijving geeft van de brede, integrale schulddienstverlening (van preventie tot en met nazorg), de *Beleidsregels schuldhulpverlening*⁷⁵ en de *Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021*⁷⁶.

Artikel 2, lid 4 geeft een aantal eisen over wat in het plan van gemeenten voor integrale schuldhulpverlening in ieder geval moet zijn aangegeven. Hieronder staat hoe Capelle daaraan beantwoordt.

a. Te behalen resultaten.	Benoemd in beleidslijn 3, bij indicatoren. Tevens benoemd in de prestatieafspraken in het kader van de Dienstverleningsovereenkomsten Welzijn Capelle en GR IJsselgemeenten Sociale Zaken.
b. Kwaliteitsborging integrale schuldhulpverlening.	Benoemd in beleidslijn 3: - Meer en betere registratie van prestaties voor meer inzicht in resultaten en effecten van de inzet (onder andere door prestatieafspraken in kader van de Dienstverleningsovereenkomsten en deelname aan de benchmark armoede en schulden). - Aansluiten bij het kwaliteitskader schuldhulpverlening dat landelijk wordt ontwikkeld.
c. Samenwerking met schuldeisers (zoals verhuurders, zorgverzekeraars, water- en energiebedrijven).	Beschreven in het Actieplan schulden aanpakken. Afspraken met signaalpartners zijn vastgelegd in landelijk convenant vroegsignalering via de NVVK.
d. Wacht- en doorlooptijden 1. Wachtijd tot eerste gesprek na aanmelding. 2. Wachtijd waarbinnen over een verzoek tot schuldhulpverlening wordt beslist / Termijn afgifte beschikking tot hulpverlening.	1. Maximaal 4 weken. 2. Maximaal 8 weken (Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021).
e. Schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen.	Bij de uitvoering van de schulddienstverlening geldt dat in principe alle huishoudens de ondersteuning krijgen die nodig is. Bij gezinnen met inwonende minderjarige kinderen geldt wel dat de uitvoering extra alert is op het bieden van snelle en passende hulp, zodat kinderen zo min mogelijk de dupe zijn.

Ten aanzien van artikel 2 lid 4 b. Uitvoering van deze wet en mandatering

De wettelijke taken gemeentelijke schuldhulpverlening worden uitgevoerd door Stichting Welzijn Capelle en GR IJsselgemeenten Sociale Zaken op basis van de Dienstverleningsovereenkomsten tussen gemeente en deze partijen.

⁷⁴ *Actieplan schulden aanpakken in Capelle*, collegebesluit 8 oktober 2019, (Djuma documentnummer 87442). Dit Actieplan is ter consultatie voorgelegd aan de raadscommissie Samenleving en Economie van 17 september 2019.

⁷⁵ *Beleidsregels schuldhulpverlening*, collegebesluit 18 september 2012, BBV documentnummer 471927.

⁷⁶ *Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021*, raadsbesluit 22 maart 2021, (Djuma documentnummer 392716).

Bijlage 2: Overzicht inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen die de financiële zelfredzaamheid vergroten Capelle aan den IJssel 2021

Regeling	Omschrijving	Doelgroep
Bijstandsuitkering (Levensonderhoud)	Uitkering voor levensonderhoud voor inwoners die daar tijdelijk niet of niet volledig in kunnen voorzien.	Inwoners van Capelle die over onvoldoende financiële middelen van bestaan beschikken.
Individuele Bijzondere Bijstand	Financiële tegemoetkoming voor bijzondere, niet te voorziene kosten.	Inwoners van Capelle, afhankelijk van inkomen, vermogen en aard bijzondere kosten. Verstrekking kan om niet of als lening.
Collectieve zorgverzekering	Capellenaren kunnen zich aansluiten bij de collectieve zorgverzekering. Het VGZ Rotterdampakket is een zorgverzekering die bestaat uit een basis- en een aanvullende (tandarts)verzekering. Ook het eigen risico van is meeverzekerd. Bij een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm betaalt de gemeente mee in de premie.	Inwoners van Capelle, met name met laag inkomen of met hoge zorgkosten.
Individuele inkomenstoelag	Inwoners van 21 jaar tot de AOW-leeftijd die vijf jaar of langer een inkomen op bijstandsniveau en geen vermogen hebben, kunnen in aanmerking komen voor de Individuele inkomenstoelag.	Inwoners van Capelle (21 jaar-AOWleeftijd) met vijf jaar inkomen op bijstandsniveau en geen uitzicht op inkomensverbetering.
Individuele studietoelag	De individuele studietoelag is extra geld voor mensen die studeren en door een probleem met hun gezondheid geen geld kunnen verdienen.	Inwoners van Capelle van 18 jaar of ouder met studiefinanciering of tegemoetkoming van de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS).
Meubel- en kledingbank	Capellenaren met te weinig geld om meubels en/of kleding te kopen kunnen in aanmerking komen voor een voucher voor de Meubel- en Kledingbank.	Inwoners van Capelle met een laag (bestedbaar) inkomen.
Voedselbank	Capellenaren met te weinig geld voor dagelijkse boodschappen kunnen in aanmerking komen voor een voedselpakket van de Voedselbank.	Inwoners van Capelle met een laag (bestedbaar) inkomen.
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	(Gedeeltelijke) kwijtschelding van afvalstoffenheffing (gebruikersdeel), rioolrechten en hondenbelasting.	Inwoners van Capelle met een inkomen op of rond bijstandsniveau.
Noodhulp Capelle	Noodhulp vanuit het Noodfonds Capelle kan -in principe eenmalig- worden verstrekt als de noodzakelijke basisbehoeften van een persoon zwaar onder druk staat door een gebrek aan geld en er geen andere financiële regeling is om de kosten te betalen. De noodhulp biedt een laatste vangnet om dreigende gevolgen als huisuitzetting, afsluiting van water en energie, gezondheidsschade of sociaal isolement tegen te gaan.	Inwoners van Capelle.
Aanvullende tegemoetkoming kosten kinderopvang	Aanvullend op de Kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst vergoedt GR IJsselgemeenten Sociale Zaken IJsselgemeenten de volledige eigen bijdragen voor ouders met een uitkering die parttime werken of een traject naar werk of een opleiding volgen en voor ouders met een inkomen op bijstandsniveau die een inburgeringstraject volgen.	Voor ouders met een uitkering die parttime werken of een traject naar werk of een opleiding volgen en voor ouders met een inkomen op bijstandsniveau die een inburgeringstraject volgen.
Rotterdampas gereduceerd tarief	De Rotterdampas geeft gratis toegang of korting op activiteiten en uitstapjes in Rotterdam en omgeving.	Inwoners van Capelle met een lager inkomen.
Voorzieningen	Omschrijving	Doelgroep
Wijkwinkel	Vrijwilligers van de wijkwinkels geven informatie en advies over de regelingen en voorzieningen.	Alle Capellenaren.

Adminicafé	Capellenaren kunnen binnen administratiecafés begeleiding krijgen bij het ordenen van hun administratie en het inzicht krijgen in hun financiën.	Alle Capellenaren.
Formulierenhulp	De vrijwilligers van de Formulierenhulp bieden hulp bij het invullen van formulieren voor bijvoorbeeld zorg- en huurtoeslag of belastingaangifte.	Alle Capellenaren.
Budgetmaatjes	De vrijwilligers van Budgetmaatjes bieden intensieve en langdurige ondersteuning aan mensen met financiële problematiek. De ondersteuning is maatwerk en gericht op het bevorderen van financiële zelfredzaamheid.	Alle Capellenaren.
Digitale geldplannen	De gratis digitale geldplannen zijn bedoeld om goed overzicht te krijgen en houden op inkomsten en uitgaven. Er zijn geldplannen voor o.a. beter rondkomen, rondkomen met kinderen, kom uit de geldzorgen, bijna 18, en zzp'ers.	Verschillende doelgroepen.
Budgetcoaching	De budgetcoach begeleidt cliënten van Welzijn Capelle bij het aanleren van financiële vaardigheden door voorlichting en educatie. Ook wordt de coach ingezet voor nazorg van Capellenaren die een schuldhulptraject hebben afgerond.	Cliënten van Welzijn Capelle met een financieel hulptraject.
Budgettraining	Bij de budgettraining 'Omgaan met geld' van GR IJsselgemeenten leren deelnemers hun financiën op orde te houden.	Alle Capellenaren.
Budgetkring	Een budgetkring bestaat uit een groep van ongeveer acht personen, die onder begeleiding van een getrainde vrijwilliger in een meerdere bijeenkomsten aan de slag gaan met o.a. hun financiële gezondheid.	Alle Capellenaren.
Bereken uw Recht	Met Bereken uw Recht kan zelf worden nagegaan voor welke inkomensondersteunende regelingen men mogelijk in aanmerking komt.	Capellenaren met een lager inkomen.

Overzicht regelingen en voorzieningen Kindpakket (2021)

- Jeugdfonds Sport & Cultuur
- Rotterdampas
- Jeugd Vakantiepaspoort
- Bijdrage indirecte schoolkosten
- Leergeld (goederen schoolgaande kinderen: bijv. computer, fiets)
- Kleding en meubelbank
- Kringloopwinkels
- Bibliotheekpas
- Speel-o-theek
- Vangnetregeling zwemles
- Verjaardagsbox Stichting Jarige Job
- Bijzondere bijstand
- Bijdrage kosten kinderopvang
- Voordelige activiteiten in de buurt

Daarnaast bevat de folder informatie over:

- Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)
- Jongerenwerk (Stichting Welzijn Capelle)
- Tips financiële opvoeding en 18+
- Meer tips en handige links

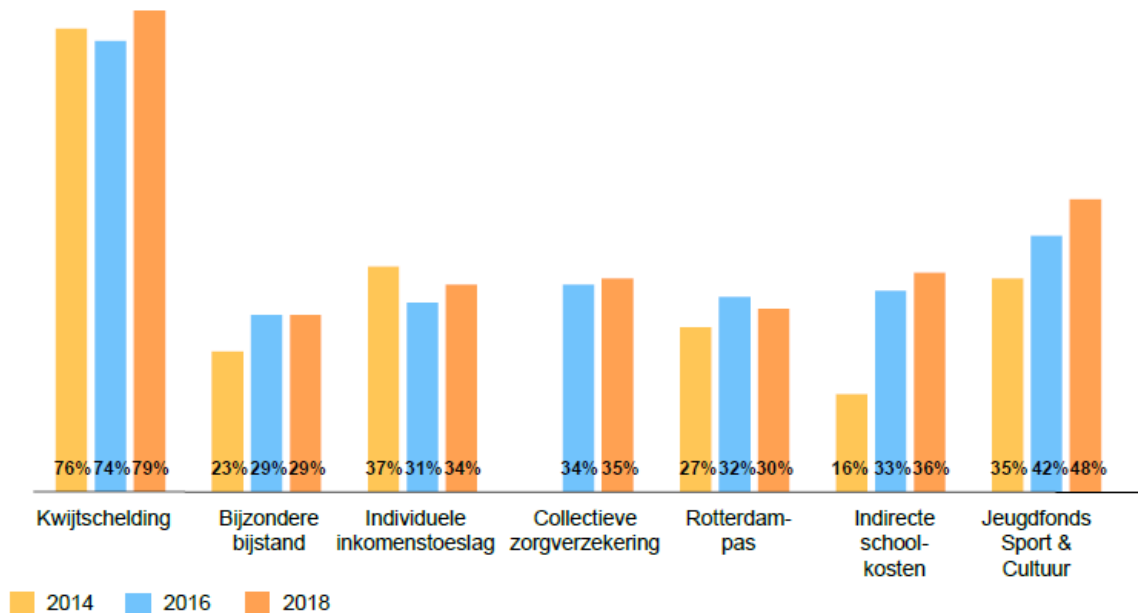
Voor ondernemers

Ondernemers met financieel problemen kunnen voor informatie en ondersteuning terecht bij het Regionaal Bureau Zelfstandigen (Rbz). Het Rbz voert het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) uit. Dit geeft een aanvulling op uw inkomen tot bijstandsniveau. Ook een lening voor (startende) ondernemers is soms mogelijk. Via het Rbz kunnen ondernemers ook voor schuldhulpverlening worden verwezen naar Zuidweg en Partners. Of voor hulp bij de administratie door de Rotterdamse Zaak.

Bijlage 3: Bereik inkomensondersteunende regelingen

De tweejaarlijkse Armoedemonitor meet voor zeven regelingen het bereik. Onderstaande cijfers komen uit de Armoedemonitor 2019. De cijfers hebben betrekking op de jaargang 2018.

Bereik minimaregelingen

In vergelijking met andere gemeenten is het bereik van de kwijtschelding gemeentelijke belastingen, collectieve zorgverzekering en Jeugdfonds Sport & Cultuur hoger. Het bereik van de bijzondere bijstand komt overeen met dat van andere gemeenten. Het bereik van de individuele inkomensvoetstuk is lager, mogelijk vanwege een verschil in termijn die recht geeft op deze toeslag (in Capelle vijf jaar, in veel andere gemeenten drie jaar). Ook het bereik van de stadspas is lager. Het bereik van de regeling indirecte schoolkosten is niet opgenomen in de Armoedemonitor, vanwege de grote inhoudelijke verschillen per gemeente.

7,5 procent van alle minimahuishoudens (293) maakte in 2018 van geen enkele regeling gebruik (volledige onderbenutting).